

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Θ'. — ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1855.

ΠΕΡΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ.

Επεκαλέσθημεν πολλάκις εἰς τὰ προλαβόντα φυλλάδια τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Λαοῦ τὴν πρόνοιαν τῆς κυβερνήσεως εἰς τὸ νὰ βελτιώσῃ τὴν κατάστασιν τῶν δημοδιδασκάλων, ὡς τῶν κυριωτέρων ὀργάνων τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ ὅσον ἔνεστιν εὐρύτερα καὶ ἐπιτυχέστερα τὰ μέσα τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ. Εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς ἀρμοδίου ἀνατροφῆς τοῦ λαοῦ ἡ κοινωνικὴ κατάστασις βελτιοῦται καὶ τὰ ἐγκλήματα ὀλιγοστεύουν κατ' ὀλίγον ὀλίγον καὶ ἐκλείπουσιν ἀπὸ αὐτῆν· ἐλπίζομεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις, τῆς ὁποίας καθήκον εἶναι ἡ βελτιώσις τῆς κοινωνίας, θέλει πράξει, τὸ καθ' ἑαυτὴν, ὅ,τι εἶναι κατάλληλον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ κοινωνικοῦ τούτου σκοποῦ. Ἄλλ' ἂν ἡ Κυβέρνησις δὲν πράξῃ τίποτε, ἢ δὲν πράξῃ ὅσα πρέπει ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος πρέπει ἄρα γε ἄφροντις καὶ ἀμέριμνος νὰ μένῃ ἀδιάφορος θεατῆς τῶν γινομένων, ὡς νὰ μὴν πρόκειται περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως καὶ τῆς εὐημερίας του; Τοιαύτη ἀναλγησία ἤθελε λογισθῆ ἑσχάτης κατακρίσεως ἀξία. Ὁ λαὸς διὰ τῶν νομίμων μέσων του ὀφείλει νὰ ἐπικαλεσθῇ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ συντελέσῃ πρὸς τὸν ἱερόν σκοπὸν τῆς ἐκπαιδεύσεώς του, ἐὰν αὕτη αὐ-

Ὠρμητος δὲν σπεύσῃ νὰ πράξῃ τοῦτο. Ἄλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνον τοῦτο, ἡ Κυβέρνησις, καὶ προθυμίαν ἀκόμη ἂν ἔχῃ, ἀδύνατον εἶναι, εἰς τὴν παροῦσαν αὐτῆς καταστασιν, νὰ πράξῃ ὅ,τι ἡ ἀνάγκη τοῦ λαοῦ ἀπαιτεῖ· ὁ λαὸς λοιπὸν ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ καὶ αὐτὸς ὅλας τὰς δυνατάς προσπάθειάς του διὰ τὴν ἐκπαίδευσίν του καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως αὐτοῦ.

Πολυχρόνιος τυραννία ἐπέφερε τὴν ἐξάλειψιν σχεδὸν τῶν γραμμάτων. Τὰς κακὰς συνεπειὰς τῆς ἀμαθίας εἶδομεν πρὸ πάντων κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νέων νόμων. Ὅλαι αἱ καταπιέσεις τῶν ἐνοικιστῶν δὲν ἔχουν ὡς πρώτην καὶ κυριωτέραν πηγὴν τὴν ἀμάθειαν ἢ τὸ ἀγράμματον τῶν φορολογουμένων; Ὅλαι αἱ ἀπάται καὶ δολιότητες αἱ γινόμεναι κατὰ τὰς ψηφοφορίας δὲν ἔχουν κυριωτέρως αὐτὴν τὴν αἰτίαν; Ὁ λαὸς, ὅστις κατὰ μὲν τὰς ψηφοφορίας καθίσταται ὄργανον τῶν βαδιούργων καὶ ἀπατεῶνων, καὶ ποτὲ δὲν πράττει κατὰ συνείδησιν τὸ καθήκόν του, κυρίως διότι εἶναι ἀγράμματος, κατὰ δὲ τὴν φορολογίαν καθίσταται ὄργανον τῶν αἰσχυρῶν καὶ δολίων ἐνεργειῶν τοῦ ἐνοικιαστοῦ, δὲν πρέπει νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ ἀπαλλαχθῇ ἄπ᾽ ἐξὸς ἀπὸ τὴν ἔλσεινὴν ταύτην κατάστασιν;

Ἄλλὰ πῶς δύναται νὰ κατορθωθῇ τοῦτο; Εἰς καὶ μόνος εἶναι ὁ τρόπος, ὁ τῆς ἐκπαίδευσεως. Μὴ δυνάμενος ὁ ἀμαθὴς πατὴρ νὰ διδαχθῇ αὐτὸς πλέον, ὀφείλει νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων του. Ἐὰν ὁ υἱὸς γνωρίζῃ γράμματα, ὁ πατὴρ δὲν κινδυνεύει πλέον νὰ ὑπόκειται εἰς τὰ δεινὰ τῆς ἀμα-

θείας, τὰ ὁποῖα ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀποφευγῇ, κατὰ μέγα μέρος τοὐλάχιστον, τὰς ζημίας, τὰς ἐξαχρειώσεις, τὰς περιπλοκάς, μὲ τὰς ὁποίας καθ' ἡμέραν περιβάλλεται. Ἄλλὰ καὶ ἂν ὁ πατὴρ δὲν αἰσθάνεται, ἢ νομίζῃ ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς ἐκπαίδευσεως τοῦ τέκνου του δι' ἰδίαν αὐτοῦ ὠφέλειαν, ὀφείλει νὰ ἐκπαιδεύσῃ τὸ τέκνον του μόνον καὶ μόνον διὰ τὴν μέλλουσιν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ. Ὅπως σήμερον προέβη ἡ κοινωνία, ἡ ἐκπαίδευσις θεωρεῖται ὡς τὸ σημαντικώτερον μέσον πρὸς εὐημερίαν καὶ τῆς κοινωνίας καὶ τῶν ἀτόμων. Ὁ πατὴρ, ἐρχόμενος εἰς γάμον, ἀναδέχεται τὸ ἱερὸν χρέος, ὅχι νὰ προάξῃ ἄπλῶς εἰς τὸν κόσμον τέκνα, ἀλλὰ νὰ προμηθεύσῃ εἰς αὐτὰ ὅλα τὰ μέσα τῆς μελλούσης εὐημερίας των· διότι ἡ ζωὴ πολλάκις ἀποβαίνει θάρος, ὅταν αὕτη δὲν καθίσταται εὐάρεστος εἰς τὸν ἔχοντα αὐτήν. Τὸ ἱερὸν τοῦτο χρέος ὀφείλει νὰ ἔχῃ πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ πατὴρ, καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ χρεωστεῖ νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν. Ἐὰν τοιαύτη προσπάθεια ἐλαμβάνετο ἀπὸ τοὺς γονεῖς, ἀφ' ὅτου ἔπαυσεν ὁ ἀγὼν τῆς ἐπαναστάσεως, δὲν ἤθελον ὑπάρχει τόσοι νέοι ὀλοτελῶς ἀγράμματοι, καὶ μάλιστα εἰς τινὰ μέρη, ὡς τὴν Εὐβοίαν, ὅπου οὔτε σύμβουλοι, οὔτε δήμαρχοι εὐρίσκονται εἰδότες νὰ θέτωσι κἂν τὴν ὑπογραφήν των εἰς τὰ δημόσια ἔγγραφα. Ἐὰν τοιαύτη ἀμέλεια ἐκ μέρους τῶν γονέων ἐξακολουθῇ καὶ εἰς τὸ μέλλον, τολμῶμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι πρὸς τοιοῦτους γονεῖς οὐδεμίαν εὐγνωμοσύνην, οὐδεμίαν συνδρομήν, ἢ ὑποστήριξιν ὀφείλουσιν τὰ τέκνα των.

Ἴσως τινὲς τῶν γονέων, καὶ μάλιστα οἱ κατοικοῦν-

τες εἰς χωρία, προτείνωσι τὴν ἔλλειψιν τῶν μέσων, καὶ τὰς δυσκολίας τοῦ νὰ πέμπωσι τὰ τέκνα των εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, κείμενα πολλάκις μακρὰν τοῦ χωρίου των. Οἱ λόγοι οὗτοι δὲν εἶναι ἱκανοί. Ὅσον πτωχὸς καὶ ἂν ᾖναι ὁ πατήρ, ὀφείλει νὰ θεωρήσῃ τὸ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων τοῦ ἐξοδὸν ἀναγκαιότερον καὶ αὐτῶν τῶν πρὸς τροφήν ἀναγκαίων ἐξόδων· ὀφείλει νὰ ἐργασθῇ πλειότερον, ὀφείλει νὰ ἐλαττώσῃ καὶ αὐτὴν τὴν περιουσίαν, τὴν ὁποίαν προετοιμάζει διὰ ν' ἀφήσῃ εἰς τὰ τέκνα του, ὀφείλει νὰ πράξῃ τὰ πάντα διὰ νὰ κατορθώσῃ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων του. Ἐὰν δὲ ὑπάρχωσι κοινότητες, κείμεναι μακρὰν τῶν πρωτευουσῶν τῶν δήμων, καὶ ἐπομένως καθίσταται ἀδύνατος ἢ δύσκολος, ἢ μεταβίβασις εἰς ταύτας μικρῶν παιδαρίων, ἣ πρέπει νὰ φροντίσωσιν αἱ ἴδιαι κοινότητες νὰ συστήσωσιν, ἀδεία τῆς κυβερνήσεως, γραμματοδιδασκάλους ἀπλοῦς, διὰ νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα των, ἐνὸςψ ἔναι εἰς μικρὰν ἡλικίαν, ἣ, ἂν ἡ κοινότης ᾖναι πολυανθρωποτέρα, νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συνδρομὴν τῆς κυβερνήσεως καὶ νὰ συνδράμῃ καὶ αὐτὴ διὰ νὰ συστηθῇ δημοτικὸν σχολεῖον ἐν αὐτῇ. Ὅπωςδὴποτε ὁμως καὶ ἡ Κυβέρνησις καὶ οἱ πολῖται ὀφείλουσι πρὸ παντὸς ἄλλου καὶ ἐκπαιδεύσωσι καὶ δώσωσιν ἀνάλογον ἀνατροφὴν εἰς τὴν νεολαίαν ἀμφοτέρων τῶν φύλων· διότι, κυριωτέρως τὸ μέσον τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἀνατροφῆς θέλει συντελέσει καὶ εἰς τὴν γενικὴν εὐημερίαν τοῦ ἔθνους καὶ εἰς τὴν εὐημερίαν ἰδίως τῶν ἀτόμων.

Λέγοντες ὁμως ἐκπαίδευσιν δὲν ἐννοοῦμεν ν' ἀποδώσωμεν εἰς τοὺς παῖδας τοιαύτην παιδείαν ὥστε νὰ

τοὺς ἀπομακρύνωμεν ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν πατέρων των, καὶ νὰ ἐπιβαρύνωμεν τὴν κυβέρνησιν μὲ σμῆνος ἀπαιτητῶν ὑπουργημάτων. Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ λαοῦ φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ ᾖναι μετριωτάτη, τοιαύτη ὁμως ὥστε ὁ ἐκπαιδευόμενος κατ' αὐτὴν νὰ ἔχῃ τοιαύτας ἀρχάς, καὶ τοιοῦτον τρόπον διδασκαλίας, ὥστε καὶ μόνος, ἐπανερχόμενος εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, καὶ ἀναλαμβάνων τὰς ἐργασίας τοῦ πατρὸς του, νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ βελτιώσῃ τὴν κατάστασίν του δυνάμενος νὰ προσκτήσῃ νέας γνώσεις διὰ τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῆς ἰδιαιτέρας μελέτης.

Διὰ νὰ κατασταθῇ δὲ εἰς τοῦτο ἱκανὸς ὁ ἐκπαιδευόμενος νομίζομεν πρῶτον καὶ ἀπαραίτητον ἔργον νὰ διδαχθῇ καλῶς τὴν γραμματικὴν τῆς γλώσσης του, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐννοῇ καλῶς ὅλα τὰ εἰς τὴν γλώσσάν του γραφόμενα βιβλία, καὶ νὰ γράφῃ ὀρθῶς καὶ κατὰ κανόνας αὐτὴν. Ἐκαστος ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ τὴν γραμματικὴν, καὶ ἐπειδὴ ἡ γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς εἶναι ἀνώτερον τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ ἔργον, θεωροῦμεν ἀναγκαιότατον, ἀπορραίτητον μάλιστα, τὸ νὰ διδάσκηται ὁ λαὸς τὴν γραμματικὴν τῆς γλώσσης του. Αἱ θεωρίαι ὅτι ὁ λαὸς δύναται νὰ ὀμιλῇ τὴν γνῶσσαν τῶν ἀρχαίων προγόνων του, καθ' ἡμᾶς, εἶναι χίμαιρα, καὶ μέσον μάλιστα συντεῖνον εἰς τὸ νὰ μένῃ ὁ λαὸς αἰωνίως εἰς ἀμάθειαν· διότι οὔτε αὐτὸς ἔχει τόσον καιρὸν, ὅσος ἀπαιτεῖται πρὸς μάθησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ ἀμαρτάνει τὰ μέγιστα ὅστις δίδει τοιαύτην συμβουλήν εἰς αὐτόν.

Διὰ νὰ φωτίσωμεν τὸν λαὸν πρέπει νὰ ὀμιλήσωμεν γλῶσσαν καταληπτὴν εἰς αὐτόν. Ὅταν δὲ λάβωμεν

τόν σκοπόν τοῦ ν' ἀπομακρύνωμεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοὺς ξενισμούς, τοῦ νὰ εἰσάξωμεν λέξεις τῆς ἀρχαίας, ὅσαι λείπουν εἰς τὴν ὀμιλουμένην, τοῦ νὰ διαδώσωμεν διὰ τῶν βιβλίων τρόπους ἐκφράσεων καθαρωτέρους καὶ πρασεγγίζοντας ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὰς γλαφυρότητας τῆς ἀρχαίας γλώσσης, δυνάμεθα νὰ βελτιώσωμεν καὶ τὴν γλώσσαν τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ ἀνυψώσωμεν ταύτην εἰς τὴν καλλονὴν τῆς ἀρχαίας, ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν.

Εἶπομεν ὅτι ἕκαστος ὀφείλει νὰ ἔχη γνῶσιν μιᾶς γραμματικῆς, διὰ νὰ δύναται νὰ ἐκφράζη κατὰ κανόνας τὰς ἰδέας του, εἶπομεν ὅτι ἡ γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς δὲν πρέπει νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἀναρμοδία, καὶ ὡς ἀσυντελής· ἀνάγκη λοιπὸν τὸ ἐπὶ τῆς ἐκπαιδύσεως Ὑπουργεῖον νὰ κανονίσῃ ὀριστικῶς τὴν χρῆσιν τῆς γραμματικῆς τῆς ὀμιλουμένης γλώσσης διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, καὶ νὰ ἐπιβάλῃ τοιοῦτον χρέος, ὥστε κἀνεὶς τῶν παιδῶν νὰ μὴν δύναται νὰ λάβῃ ἀπόδειξιν ὅτι ἐτελείωσε τὰς ἐν αὐτῷ σπουδὰς του, χωρὶς νὰ ἔχη πληρεστάτην γνῶσιν αὐτῆς.

Ἐὰν ὁ λαὸς φροντίζῃ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεώς του, ἐὰν θεωρῇ τὴν ἐκπαίδευσίν του ὡς μέσον ἀπαραίτητον πρὸς τὴν εὐημερίαν του, πρέπει αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα εἰσαγωγὴν τῆς γραμματικῆς τῆς ὀμιλουμένης καὶ νὰ ἐκθιάσῃ τρόπον τινα τὴν κυβέρνησιν, ἐὰν αὕτη βραδύνη νὰ βάλῃ τοῦτο εἰς ἐνέργειαν. Λέγομεν βραδύνη, διότι ἔχομεν πλήρη πεποίθησιν, ὅτι ἐξάπαντος θελεῖ εἰσαχθῆ παρὰ τῷ λαῷ εἰς χρῆσιν ἡ γραμματικὴ τῆς ὀμιλου-

μένης· τόσον θεωροῦμεν τὸ πρᾶγμα ἀπαραίτητον.

Ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ μαθήματα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ διδάσκωνται οἱ παῖδες κατὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, νομίζομεν, ὅτι εἶναι ἀρκετὰ τὰ κανονισμένα, προτείνομεν μόνον ὅτι εὐχῆς ἔργον ἦτο νὰ προσδιορισθῇ καὶ ἐν μᾶθημα ἐπὶ τῶν κυριωτέρων ἀρχῶν τῆς γεωργικῆς, διότι ἡ μεγαλητέρα μερὶς τοῦ ἔθνους συνίσταται ἐκ γεωργῶν, καὶ διότι ἕκαστος, εἰς ὅποιανδήποτε τάξιν καὶ ἂν ἀνήκῃ, ὀφείλει νὰ ἔχη ἀρχὰς τινὰς τῆς γεωργικῆς. Ὅμοίως ἀναγκαῖον θεωροῦμεν καὶ ἐν μᾶθημα ἐπὶ τῆς νομοθεσίας μας, ὥστε ὁ γένος νὰ ἀποκτᾷ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ ἐννοήσῃ τοὺς νόμους, τῆς γνώσεως τῶν ὁποίων τόσον ἀπαραιτήτως ἔχει ἀνάγκην.

Οἱ νόμοι ἄλλοτε δὲν ἦσαν γραπτοί, ἀλλ' ἐδιδάσκοντο εἰς τοὺς παῖδας, ὅταν ἐξεπαιδευόντο. Ἡ γνῶσις τῶν νόμων εἶναι ἀπαραίτητος πάντοτε καὶ εἰς πάντα ἄνθρωπον, διότι ἐξ αὐτῶν πηγάζουν τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις ἐκάστου· ὅταν δὲ ἕκαστος γνωρίζῃ ταῦτα καλῶς, δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ἐκπέσῃ εἰς παραβάσεις αὐτῶν, γνωρίζων καλῶς καὶ τὰς συνεπείας τῶν παραβάσεων. Πόσοι σήμερον γίνονται θύματα τῆς ἀγνοίας τῶν νόμων, διότι πράττουν ἐνίοτε ἔργα, τὰ ὅποια νομίζουν ὡς μὴ ἐπισύροντα ποινὴν, ἢ ἐπισύροντα ἄλλην μικροτέραν παρὰ τὴν ὁποίαν πραγματικῶς ἐπιφέρουσι! Πόσον δὲ ἀδικὸς ἀποβαίνει ἡ τιμώρησις ἀνθρώπου ἐκπίπτοντος εἰς παραβάσεις ἕνεκα τῆς ἀγνοίας τῶν νόμων! Πόσα δὲ ἐγκλήματα θέλουν προληφθῆ, ὅταν ὅλοι ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας γνωρίσωσι τοὺς νόμους καὶ τὰς συνεπείας τῶν παραβάσεων αὐτῶν!

ΠΕΡΙ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.

Δημοσιεύσαντες διὰ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Λαοῦ (φυλ. Ζ'. σελ. 513) διατριβὴν περὶ ταμειυτηρίων, συντεταγμένην ὑπ' ἀνδρὸς, καὶ ἐννοοῦντος τὴν ἀνάγκην τῆς συστάσεως αὐτῶν, καὶ ἐπιθυμοῦντος τὴν ἐκ τῆς ὅσον ἔνεστι ταχύτερον συστάσεως αὐτῶν ὠφέλειαν, ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ συστήσωμεν τὸ οὐσιωδέστατον τοῦτο ἔργον καὶ πρὸς τὴν κυβέρνησιν ἡμῶν καὶ πρὸς τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἄν καὶ ἡ ἐκ τῆς συστάσεως τοιούτων καταστημάτων ὠφέλεια ἐγένετο πρὸ χρόνων πολλῶν γνωστὴ ἐν Εὐρώπῃ, ἂν καὶ οἱ ἐν τῇ διατριβῇ προτεινόμενοι λόγοι εἶναι ἀρκετὰ ἰσχυροὶ καὶ πειστικοί, ὥστε ν' ἀποβαίη περιττὴ πᾶσα νεωτέρα ἐπ' αὐτῶν παρατήρησις, ἐνομίσαμεν ὅμως χρέος ἡμῶν νὰ κάμωμεν τινὰς παρατηρήσεις, κυρίως, περὶ τοῦ τρόπου τῆς συστάσεως αὐτῶν, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, καθ' ἣν οὔτε ἡ Κυβέρνησις, οὔτε ἡ ἐθνικὴ Τράπεζα ἤθελον ἐγκρίνει νὰ ἐνασχοληθῶσιν εἰς τὰ περὶ τὴν σύστασιν αὐτῶν ἀναγόμενα.

Ἡ τράπεζα ἔχει ἐντολεῖς, τῶν ὁποίων τὰ συμφέροντα ἐνδέχεται νὰ ἀντίκεινται μὲ τὰ ἐκ τῆς συστάσεως τῶν ταμειυτηρίων προκύφοντα ἀγαθὰ. Ἡ κυβέρνησις ἔχει, ἀληθῶς, καθῆκον νὰ ἐνεργήσῃ πᾶν ὅ, τι εἶναι αὐτῇ δυνατὸν πρὸς σύστασιν τῶν ταμειυτηρίων, διὰ τὴν διπλὴν ὠφέλειαν, καὶ τοῦ νὰ ὑπάρχη μέρος ἀσφαλές, εἰς ὃ νὰ ἐναποταμιεύωνται τὰ περισσεύματα, ἢ αἱ οἰκονομίαι τῶν μικρῶν τῆς κοινωνίας τάξεων, καὶ τοῦ νὰ εὐρεθῶσι μέσα συνδρομῆς εἰς τοὺς μικροκτη-

ματίας καὶ γεωργούς, ὅπερ ἤθελε προέλθει ἐκ τῆς συστάσεως τῶν γεωργικῶν τραπεζῶν· ἀλλ' εὐρυσχομένη αἰωνίως εἰς πολιτικούς περισπασμούς, εἰς χρηματικὰς δυσκολίας καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας περιπλοκάς, καὶ ὑποκειμένη εἰς συχνοτάτας προσωπικὰς μεταβολάς, δὲν λαμβάνει καιρὸν νὰ πράξῃ ὅσα ὠφείλει νὰ πράξῃ καλὰ εἰς τὸν τόπον, καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἔχει αὐτῇ ὄλην τὴν δυνατὴν προθυμίαν καὶ ἀγαθὴν διάθεσιν.

Ἐπαρξουσῶν λοιπὸν τῶν δυσκολιῶν τούτων, αἵτινες βραδύνουσιν, ἢ ὀλοτελῶς δὲν συγχωροῦσι τὴν σύστασιν τοιούτων ἐπωφελῶν καταστημάτων, εἶναι δίκαιον ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος νὰ μὲνῃ ἀμέριμνος στερούμενος τοιούτων ἀναγκαίων εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ τὴν εὐημερίαν του ἀγαθῶν; Δὲν πρέπει νὰ σκεφθῇ ὠρίμως πῶς δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ αὐτὸς ὅ, τι οὔτε ἡ Τράπεζα, οὔτε ἡ κυβέρνησις δύναται νὰ πράξῃ ὑπὲρ αὐτοῦ; Ὁ λαὸς κυρίως πάσχει στερούμενος τὰ ἐκ τῆς συστάσεως τῶν τοιούτων ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ἀγαθὰ· εἶναι συμφέρον, εἶναι δίκαιον νὰ μὴν λάβῃ αὐτὸς τὴν ἀνήκουσαν πρόνοιαν διὰ νὰ μὴν παρατείνεται ἐπὶ πλεόν ἢ σύστασις τοιούτου κοινωφελεστάτου ἔργου; Ἄλλὰ λέγοντες λαὸν, δὲν ἐννοοῦμεν τὰς τελευταίας τάξεις τῆς κοινωνίας, αἵτινες οὔτε τὴν δύναμιν, οὔτε τὰς ἀναγκαίας γνώσεις, οὔτε τὰ μέσα ἔχουσι πρὸς ἐκτέλεσιν τοιούτων ἀγαθῶν. Ἀπὸ τὰς τάξεις ταύτας δὲν ἀπαιτοῦμεν, εἰμὴ τὴν παραδοχὴν καὶ τὴν πρόθυμον σύμπραξιν εἰς μέτρα, ἅτινα κυριώτερος ἀποθλέπουσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν εὐημερίαν· ἀλλὰ τὴν ἐπιχείρησιν καὶ τὴν ἐπίμονον καὶ δραστήριον ἐκτέλεσιν ἀπαιτοῦμεν ἀπὸ τοὺς κατὰ τὰς πόλεις καὶ

κατὰ τοὺς δήμους προϊσταμένους, καὶ διὰ νὰ πράξωσι τὸ καλὸν εἰς τοὺς συμπολίτας των, καὶ διὰ νὰ συμμεθέξωσι καὶ αὐτοὶ τῶν καλῶν τῆς γενικῆς τοῦ λαοῦ εὐημερίας. Θέλουν οὗτοι νὰ προΐστανται τῶν συμπολιτῶν των; Θέλουν ν' ἀπολαύουν τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν; Θέλουν νὰ τιμῶνται διὰ τῆς ψήφου των εἰς τὰς δημοτικὰς καὶ βουλευτικὰς ἐκλογάς; Ἄς φανῶσιν ὡφελίμοι εἰς αὐτοὺς διὰ τῆς συστάσεως τοιούτων καλῶν, καὶ τότε δὲν εἶναι ἀναγκασμένοι οὔτε τὴν ἐξουσίαν νὰ κολακεύωσι, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοιούτων θέσεων, οὔτε νὰ ἔρπωσι χαμερπῶς ἐνώπιον τῶν δυνατῶν τῆς ἡμέρας, ἀγοράζοντες τὰς θέσεις ταύτας μὲ θυσίας τῆς ἰδίας αὐτῶν συνειδήσεως καὶ πολλάκις διὰ χρημάτων.

Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις τῶν καλῶν πραγμάτων ἡ ἐνέργεια δὲν γίνεται, ὅχι δι' ἔλλειψιν ἀγαθῆς προαιρέσεως καὶ προθυμίας εἰς τοὺς ἔχοντας τὸ χρέος νὰ πράξωσι ταῦτα, ἀλλ' ἔνεκεν ἀγνοίας μὲν τινῶν, καὶ ἀκηδίας ἄλλων, οἵτινες, ἢ δὲν νομίζουσι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῶσι διάφορα σχέδια, ἢ δὲν γίνονται αὐτοὶ πρῶτοι εἰς τὸ νὰ τὰ ἐπιχειρήσωσιν· ἐν γένει δὲ, διότι δὲν ἐγεννήθη εἰσέτι παρ' ἡμῖν τὸ πνεῦμα τοῦ συνεταιρισμοῦ, ἡ μεγαλοεργὸς ἐκείνη δύναμις, ἥτις παράγει τὰ μεγαλύτερα θαύματα εἰς τὴν βιομηχανίαν διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν μέσων καὶ τῶν γνώσεων.

Νομίζομεν λοιπὸν ἀναγκαῖον νὰ προτρέψωμεν τοὺς σημαντικωτέρους κατ' ἐπαρχίαν κτηματίας νὰ καταβάλωσι πᾶσαν φροντίδα διὰ τὴν σύστασιν τῶν τοσοῦτον ἀναγκαίων ταμειωτηρίων καὶ γεωργικῶν τραπεζῶν, ἐξ ὧν θέλουν πηγᾶσαι σηματικώταται ὠφέλειαι καὶ εἰς τοὺς συμπολίτας των καὶ εἰς ἑαυτούς. Ἐὰν ἀναγκα-

λισθῶσι προθύμως τὴν ἰδέαν ταύτην, θέλουν εὖρει θεβαίωσι καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως· προτεινομεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὸν ἐξῆς τρόπον, δίδοντες ἀφορμὴν ἐκέφωσι εἰς ἐμπειροτέρους, διὰ νὰ εὕρωσι καταλληλότερα μέσα.

Διὰ νὰ παρακατατεθῶσι χρήματα εἰς κατάστημά τι, ἀπαιτεῖται πρῶτον νὰ παρέχῃ ἀρκετὰς ἐγγυήσεις ἀσφαλείας, ὅτι τὰ κατατιθέμενα χρήματα δὲν κινδυνεύουσι, δεύτερον ὅτι ἡ χρῆσις τῶν κατατιθεμένων χρημάτων θέλει γίνεαι κατὰ τὸν ἀρχικὸν σκοπὸν τῆς συστάσεως αὐτοῦ.

Τὸ πρῶτον δύναται νὰ ὑπάρξῃ, νομίζομεν, ἂν εἴκοσι τριάκοντα ἢ καὶ πλείοτεροι ἐκ τῶν κτηματιῶν εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν συστήσωσιν ἐταιρίαν μετοχικὴν, ἀσφαλίζων ἕκαστος τὸ κατάστημα δι' ἀκινήτων κτημάτων, ὑποθηκευμένων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, δι' ὅσον εὐχαριστεῖται νὰ ἔχῃ ποσὸν συμμετοχῆς. Οἱ οὕτω γινόμενοι μέτοχοι νὰ συστήσωσι τράπεζαν ἔχουσαν τὸ δικαίωμα νὰ δεχθῇ χρήματα μέχρι τοῦ πέμπτου τῆς ἀξίας τοῦ ὅλου τῶν μετοχῶν. Οἱ μέτοχοι οὗτοι δύναται νὰ κάμωσι δι' ἐπιτροπῆς τὴν ἀμοιβαίαν ἐξέλεξιν τῶν μετοχῶν, ἂν ἐξασφαλιζῶνται προσηκόντως διὰ τῶν ὑποθηκευομένων κτημάτων. Ὅταν τὸ μέτρον τοῦτο ἐκτελεσθῇ ἀκριβῶς, νομίζομεν ὅτι ὑπάρχει πλήρης ἀσφάλεια. Οἱ μέτοχοι οὗτοι πρέπει νὰ ἐκλέξουν καὶ τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα θέλουν θεωρηθῇ ἀναγκαῖα διὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς τραπεζῆς, ἀφοῦ συντάξουν καὶ ἐπικυρώσουν τὸν ὀργανισμὸν αὐτῆς.

Τὸ δεύτερον ἐναπόκειται κυρίως εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν προσώπων, κεφάλαιον, εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει πικ-

τοῦ καὶ πάντοτε νὰ καταβάλλεται ἡ μεγαλύτερα φροντίς. Τὰ πρόσωπα, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀρχὴν, δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ παρέχουν ἐχέγγυα πίστεως καὶ τιμιότητος, ἀνάγκη νὰ ἔχωσιν ἱκανότητα καὶ νοημοσύνην διὰ νὰ ἀπαντήσωσιν ὅλας τὰς ἀναποφεύκτους εἰς τὴν σύστασιν νέων καταστημάτων δυσκολίας, καὶ νὰ ἐξομαλύνωσι τὴν ὁδὸν, τὴν ὁποίαν ὅλοι ἀκολούθως δύνανται νὰ βαδίζωσιν ἄνευ προσκομμάτων.

Εὐχῆς ἔργον ἦτον, ἂν τινες τῶν πλουσιωτέρων κατοίκων ἤθελον σπεύσει νὰ δανείσωσι τὸ κατάστημα τοῦτο, διὰ νὰ κάμῃ ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν του, διότι ὅλα τὰ πράγματα εἰς τὴν ἀρχὴν εἶναι δύσκολα, πολὺ μᾶλλον ὅσα κατὰ πρῶτον εἰσάγονται, καὶ εἶναι εἰς τοὺς πολλοὺς ἄγνωστα, ἀπὸ τινος δὲ θεωροῦνται καὶ ἀνεκτέλεστα ἢ ὅλως ἀπίθανα.

Ἐὰν τὰ κατατιθέμενα εἰς τὴν τράπεζαν ταύτην χρήματα δὲν εἶναι ἀνάλογα τῶν ἀπαιτήσεων, οἱ διευθύνοντες αὐτὴν δύνανται νὰ προσκαλέσωσι πολλοὺς ἐκ τῶν πλουσίων ὁμογενῶν, οἵτινες ἔχουσι χρήματα εἰς τραπεζὰς ξένων ἐθνῶν, καὶ εἰς διαφόρους ἐπιχειρήσεις, παρ' ὧν ἴσως οὐδὲ τέσσαρα τοῖς 10 λαμβάνουν τόκον, διὰ νὰ μεταφέρωσι μέρος τῶν κεφαλαίων των εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ νὰ ὠφελήσωσιν αὐτὴν, ὠφελόμενοι καὶ οἱ ἴδιοι ἀπὸ τὸν τόκον, ὅστις ἴσως θέλει εἶσθαι ἀνώτερος ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἤδη λαμβάνουσιν.

Νομίζομεν περιττὸν νὰ ἐμβῶμεν εἰς λεπτομερείας πλειοτέρας περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν αἱ τράπεζαι αὗται δύνανται νὰ κατασταθῶσιν ὠφελιμώτεραι εἰς τὸν τόπον, διότι πρέπει προηγουμένως νὰ πεισθῶσιν οἱ σημαντικώτεροι τῶν κατ' ἐπαρχίας κτηματιῶν ὅτι τὸ

πράγμα δὲν εἶναι ἀκατόρθωτον, ὅτι δύναται νὰ παρέξῃ σημαντικὴν ὠφέλειαν εἰς τὸν τόπον, ὅχι μόνον ἄνευ ζημίας αὐτῶν, ἀλλ' ἴσως καὶ μέ τινα ὠφέλειαν. Ἐὰν λ. χ. ἡ τράπεζα αὕτη, δανειζομένη πρὸς 4 τοῖς 100 καὶ δανείζουσα πρὸς 6, ἀπολαμβάνῃ περίσσευμα· τὸ περίσσευμα τοῦτο, μετὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων, δύναται νὰ διανεμηθῇ μεταξὺ τῶν μετόχων, ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ τῆς μετοχῆς ἐκάστου· ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ὠφελείας ταύτης, ἣτις, ἂν καὶ μικρά, δύναται ὅμως νὰ θεωρηθῇ σημαντικὴ, καθ' ὅσον δὲν κατετέθη κἀνεν κεφάλαιον χρηματικὸν δι' αὐτὴν, θέλουν συμμετέχει καὶ αὐτοὶ τῆς γενικῆς ὠφελείας ὁμοῦ μὲ τοὺς λοιποὺς συμπολίτας των.

Ἐπειδὴ διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ πνεύματος τοῦ συνεταιρισμοῦ, ὡς προείπομεν, διὰ τὸ καινοφανὲς τοῦ πράγματος, διὰ τὰς ὀλίγας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦτου γνώσεις τῶν πλειοτέρων, καὶ διὰ τὸ δύσπιστον ἄλλων, ἀποβαίνει πολὺ δύσκολος ἡ παραδοχὴ τοιοῦτου μέτρου, ὅστις ἤθελε πρῶτος ἐπιχειρήσει τὴν σύστασιν τοιαύτης τραπεζῆς πρέπει νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν μεγαλύτερων εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν ἰδέαν ἡμῶν, διότι ἤθελε χρησιμεύσει ὡς πρωταίτιος νὰ εἰσαχθῇ εἰς αὐτὴν τοσοῦτον μέγα ἀγαθόν, ὁποῖον ἡ σύστασις τοιοῦτου κοινωφελοῦς καταστήματος.

Εἶπομεν καὶ ἄλλοτε ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν τὰ πάντα ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν. Πρέπει νὰ σκεφθῶμεν οἱ ἴδιοι περὶ τῶν συμφερόντων ἡμῶν, καὶ νὰ φροντίσωμεν νὰ ἐνεργήσωμεν πᾶν ὅ,τι συντελεῖ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῶν, ἐπικαλούμενοι μόνον τὴν συνδρομὴν τῆς κυβερνήσεως, ὅπου αὕτη εἶναι ἀπαραίτητος. Ὅτι

δὲ δυνάμεθα νὰ κατορθώσωμεν καὶ πλείοτερα καλὰ, παρ' ὅσα τινὲς πιστεύουσιν, ἀπόδειξις ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ Σύρου, ἣτις διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ ἔπραξεν ἰκανὰ καλὰ εἰς τὸν τόπον, καὶ ἠύξησε καὶ τὰ δημοτικὰ αὐτῆς εἰσοδήματα.

Ἀνάγκη ὄχι μόνον τὰ ὑπάρχοντα κεφάλαια εἰς τὸν τόπον νὰ τὰ διαθέσωμεν πρὸς ὄφελος τῆς γεωργίας, ἣτις εἶναι κυριωτέρα πρόσοδος τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ νὰ προκαλέσωμεν καὶ ἄλλα νέα κεφάλαια εἰς τὸν τόπον, διὰ νὰ δώσωμεν στάδιον καὶ εἰς βιομηχανίας, τῶν ὁποίων ἔχομεν ἀπαραίτητον ἀνάγκην.

Πολὺς ἀριθμὸς νέων ἀκολουθεῖ τὸ στάδιον τῆς σπουδῆς πρὸ πολλῶν ἐτῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναγκαίων δικηγόρων συνεπληρώθη, ὁ τῶν ἰατρῶν συμπληροῦται ἤδη, ποίαν ἐνασχόλησιν, ἢ ποῖον πόρον ζωῆς θέλουν ζητήσῃ οἱ λοιποὶ; Συμφέρει νὰ ἐπιπέσουν ἅπαντες εἰς τὴν κυβέρνησιν ζητοῦντες ὑπουργήματα; Καὶ δύναται ἡ κυβέρνησις νὰ μεταχειρισθῇ ἅπαντας; Δὲν ἦτον εὐχῆς ἔργον, ὥστε μέρος τῆς σπουδαζούσης νεολαίας νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τὸ ἐμπόριον, εἰς σύστασιν βιομηχανικῶν καταστημάτων, εἰς κτηματομισθώσεις (α), εἰς γεωργικὰς καὶ ἄλλας ἐπιχειρήσεις, ἀφ' ὧν

(α) Ἡ τάξις τῶν κτηματομισθωτῶν (fermiers) ἐν Εὐρώπῃ ὑπάρχει πολυπληθὴς καὶ εὐπορος. Ἡ δύνατο νὰ κατασταθῇ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀν' οἱ μὲν νέοι ἐπρόντιζον ν' ἀποκτώσι καὶ γεωργικὰς γνώσεις, οἱ δὲ ἰδιοκτῆται κτημάτων νὰ ἐκμισθῶσι πολυτεῶς ταῦτα μὲ συμφωνίας ὥστε οἱ κτηματομισθωταὶ νὰ δύνανται νὰ ὠφελῶνται ἐκ τῆς βελτιώσεως, τὴν ὁποίαν ἤθελον ἀναδεχθῆ νὰ κάμωσιν εἰς τὰ κτήματα

πολλάκις πλουτίζονται οἱ ἄνθρωποι, ἐνῶ διὰ τοῦ εὐτελοῦς μισθοῦ τοῦ ὑπαλλήλου μόλις δύνανται νὰ ζήσωσιν; καὶ ἐνῶ διὰ ν' ἀπολαύσωσι μικράν τινα θέσιν, πρέπει νὰ ταπεινωθῶσιν ἐνώπιον τῶν ἰσχυρῶν, καὶ νὰ θυσιάσωσι πολλάκις τὴν συνειδησίν των, ἢ νὰ προσφέρωσι χρήματα διὰ νὰ ἐπιτύχωσιν αὐτήν;

Ἀλλὰ διὰ νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν τῶν νέων καὶ πρὸς τὸ στάδιον τοῦτο, ἀνάγκη νὰ ὑπάρχωσιν εἰς τὸν τόπον χρήματα, διὰ νὰ εὐρίσκωσι προχείρως τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως, καὶ νὰ μὴν εὐρίσκωνται εἰς τὴν ἀνάγκην, ὡς συμβαίνει σήμερον εἰς τοὺς δανειζομένους, νὰ παραχωρῶσιν ὅλας τὰς ἐκ τῶν ἐπιχειρήσεών των ὠφελείας εἰς τόκους, καὶ αὐτοὶ νὰ κατασταίνωνται δυστυχεῖς.

Ἴδου πόσον ἤθελεν ὠφελῆσαι τὴν Ἑλλάδα, ὅστις διὰ παντὸς μέτου ἤθελε προσπαθῆσαι νὰ κατορθώσῃ ὥστε νὰ συρρέουσιν εἰς αὐτὴν κεφάλαια, ἅτινα τόσον ἀνγκαῖα θεωροῦνται διὰ τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐημερίαν αὐτῆς.

κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐκμισθώσεως. Ἄλλ' ἡ κυβέρνησις, πρὸ πάντων, ἠδύνατο νὰ προέξῃ τὴν τάξιν τῶν κτηματομισθωτῶν, ἐὰν ἐξεμίσθου πολυτεῶς τὰ ἐθνικὰ κτήματα. Περὶ τοῦ μέτρου τούτου, ὠμιλήσαμεν εἰς ἐν τῶν προλαβόντων φυλλαδίων (Βιβ. τοῦ Λαοῦ φυλ. Γ. σελ. 192) θέλομεν ὅμως ἀναπτύξει προσεχῶς τὸ θέμα τοῦτο μὲ πλειοτέρας λεπτομερείας.

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ.

Η ΑΡΑΧΟΒΑ.

Δ. (Συνέχεια καὶ τέλος)

Οἱ πολιορκούμενοι.

Ἐντὸς σκηνῆς ὑπῆρξεν ἐπιπόνησι νὰ ἀνάψωσι φωτιάν ἐπὶ ὑγρᾶς γῆς, θέτοντες ἐπ' αὐτῆς ξύλα τὰ ὅποια ἔλαβον ἀπὸ τὰ σαμμάρια τῶν φορτηγῶν των. Εἰς τὰ ἐνδότερα δὲ τῆς σκηνῆς ἐκάθητο σταυροπόδι μεσαίᾳς ἡλικίας ἄνθρωπος περιτυλιγμένος μὲ παχυτάτην κοκκίνην γοῦναν· εἶχε δὲ τὴν κεφαλὴν ἀκουμβησμένην εἰς τὴν χεῖρά του, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴν εἶχεν ἀκουμβησμένην εἰς τὸ γόνυ του. Δεινοὶ διαλογισμοὶ ἐκυρίευσαν τὴν κεφαλὴν του, καὶ ἐφαίνετο ὡς νὰ μὴ ἔδιδεν ὀλοτελῶς προσοχὴν εἰς τὰ περὶ αὐτὸν διατρέχοντα. Μόλα ταῦτα ψυθιρισμὸς τις, γινόμενος ἔξωθεν τῆς σκηνῆς, τοῦ ὁποίου ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἠῦξανεν ὁ τόνος, ὡς ὁ ἦχος τῶν κυμάτων, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς τρικυμίας, τοῦ ἐκίνησε τὴν περιέργειαν. Ἐμαθε δὲ ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν στρατιᾶς συνῆλθον ἔξω τῆς σκηνῆς ἐπὶ σκοπῶν νὰ τοῦ ὀμιλήσωσι περὶ τῆς ἐνεστῶσης καταστάσεως τοῦ στρατοῦ. Καὶ τῶ ὄντι, οὗτοι συνελθόντες πρὸ ἰκανῆς ὥρας, καὶ εὐρισκόμενοι εἰς διαφωνίαν περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἔμελλον νὰ προσφερθῶσι πρὸς αὐτόν, ἐφιλονεῖκουν μεταξύ των· καὶ καθ' ὅσον διήρκει ἡ διαφωνία, κατὰ τοσοῦτον ὑψοῦτο ὁ τόνος τῆς φωνῆς τῶν θρασυτέρων ἀξιωματικῶν.— Ἄς ἔλθωσιν ἐντὸς, εἶπεν ὁ Κεχαγιάμπεης, (διότι οὗτος ἦτον ὁ ἀνωτέρω περιγρα-

φόμενος)· καὶ ἀμέσως εἰσῆλθον ἐντὸς τῆς σκηνῆς οἱ προκριτώτεροι τῆς στρατιᾶς, ἄλλοι ἔμενον παρὰ τὴν εἴσοδον, πλῆθος δὲ στρατιωτῶν ἐκ τῶν συνοδουόντων τοὺς ἀξιωματικούς τούτους, καὶ ἐκ περιεργείας, διότι ἐπρόκειτο ν' ἀποφασισθῆ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην μέγα ζήτημα, κατεῖχεν ὅλα τὰ περίξ τῆς σκηνῆς συσφιγγόμενον περὶ αὐτήν. Μεγάλῃ δὲ προσοχῇ κατεῖχεν ἅπαντας, καὶ οἱ ἀπωτέρω τῆς σκηνῆς παρεκάλουν τοὺς πλησιάζοντας διὰ νὰ κοινοποιῶσι προθύμως πρὸς αὐτοὺς τὰ λεγόμενα ἐντὸς τῆς σκηνῆς, ὥστε ἕκαστος λόγος, διαδιδόμενος ἀπὸ στόμα εἰς στόμα, ἔφθανεν ἐν ἀκαρεῖ μέρει τοῦ ἐξωτερικοῦ κύκλου τῶν περὶ τὴν σκηνὴν, καὶ ἐκεῖθεν ὡς ἀστραπὴ διεδίδετο εἰς ἅπαν τὸ στρατόπεδον. Εἷς ἐκ τῶν συνελθόντων, ὁ προκριτώτερος, — Μπέης, εἶπε, περιμένομεν τόσας ἡμέρας βοήθειαν διὰ νὰ σωθῶμεν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦτον· ἰδοὺ ἐματαιώθησαν αἱ ἐλπίδες μας. Τί ἔχομεν νὰ κάμωμεν διὰ νὰ μὴ χαθῶμεν; Ὁλος ὁ στρατὸς εἶναι εἰς ἀνησυχίαν.— Ἡ δύναμις τοῦ μεγάλου ἡμῶν Πατισιάχ εἶναι μεγάλη, ἀπεκρίθη ὁ Κεχαγιάμπεης, καὶ πρέπει νὰ ἔχωμεν θάρρος· ὁ δὲ ἐνδοξος ἡμῶν ἀρχηγός, ὁ συνετώτατος Κιουταχῆς, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνδρεία εἶναι ἀκαταδάμαστος, θέλει καταφθάσει ὁ ἴδιος μὲ μεγάλας δυνάμεις, ὄχι μόνον ἡμᾶς ν' ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ καὶ νὰ καταστρέφῃ ὀλίγον ἀριθμὸν κλεπτῶν, οἱ ὅποιοι ἐτόλμησαν νὰ σηκώσωσι χεῖρα εἰς βασιλικά στρατεύματα.» Καθ' ὅσον οἱ λόγοι οὗτοι ἐξηγοῦντο διὰ τοῦ διερμηνέως, διότι οἱ πλείότεροι τῶν Ἀλβανῶν δὲν ἐγνώριζον τουρκικὰ, κατὰ τοσοῦτον ἡ δυσκρέσκεια καὶ ἡ ἀγανάκτησις ἐξωγραφίζετο εἰς τὰ

πρόσωπα τῶν αἰωματικῶν. Εἷς δὲ ἐκ τῶν θρασυτέρων, Γκέκας τὴν πατρίδα, ἔχων μεσαίαν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀνάστημα τόσον ὑψηλὸν ὥστε, ἂν καὶ μένων εἰς τὰ γόνατα, εἰσὶν ἴσος μὲ μετρίου ἀναστήματος ἄνδρα, ἐταράχθη πλειότερον τῶν ἄλλων, καὶ στρέψας ὀργίλον βλέμμα πρὸς τὸν Κεχαγιάμπεην. — Δὲν βλέπεις, εἶπεν, ὅτι κινδυνεύομεν νὰ πέσωμεν ὅλοι εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων, νὰ μᾶς φονεύσουν, ἢ, ὅπερ εἶναι τὸ χειρότερον, νὰ μᾶς πάρουν τὰ ὄπλα, νὰ μᾶς περιφέρουν ἀπὸ χωρίον εἰς χωρίον ὡς γυναῖκας, καὶ νὰ μᾶς ὑβρίζουν ὡς καὶ τὰ μικρὰ παιδία εἰς τὰς ὁδοὺς; — Τί λέγει; τί λέγει; » ἠρώτησεν ὁ Κεχαγιάμπεης τὸν διερμηνέα μὴ γνωρίζων τὰ Ἀλβανίτικα. Ἐνῶ δὲ ὁ διερμηνεύς ἐξήγει ταῦτα, ὁ Γκέκας ἐξηκολούθει νὰ λέγῃ ἐπιτείνων κατ' ὀλίγον ὀλίγον περισσώτερον καὶ τὸν τόνον τῆς φωνῆς του ἀναλόγως μὲ τὴν αὐξῆσιν τῆς ἀγανακτικότητός του. — Περιμένομεν ἡμέρα τῆ ἡμέρα τὴν βοήθειαν, καὶ ὅσον προχωρεῖ ὁ καιρὸς, τόσον χειροτερεύει ἡ κατάστασίς μας. Τροφαὶ δὲν μᾶς ἔμειναν διόλου, τὰ ζῶά μας ἐψόφησαν ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τῆς τροφῆς καὶ ἀπὸ τὸ φόβος· ἡμεῖς καθήμεθα ἡμέραν καὶ νύκτα ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν βροχὴν, καὶ οἱ πόδες μας μένουσιν βυθισμένοι μέχρι τοῦ γόνατος εἰς τὴν λάσπην, ἐκάψαμεν ὅλα τὰ σαμμάρια καὶ δὲν ἔχομεν πλέον μὲ τί νὰ ἀνάψωμεν φωτίαν, καὶ ἂν ἀκόμη μείνωμεν κάμμίαν βραδιὰν ἐδῶ δὲν θὰ ἔχωμεν τὴν δύναμιν οὔτε νὰ παραχθῶμεν ἀπὸ τὸν τόπον μας, πολὺ μᾶλλον νὰ πολεμήσωμεν μὲ τὸν ἐχθρὸν, καὶ νὰ ἐλπίσωμεν νὰ σωθῶμεν. »

Τὴν φωνὴν τούτου, ἥτις, ὡς ἐκ τοῦ αὐξάνοντος θυ-

μοῦ, ἐγένετο ἐντονωτέρα, ἤκουσαν οἱ περιστάμενοι εἰς τὴν σκηνὴν, καὶ οὗτοι τὴν διέδωσαν ὡς ἀστρατὴν ἕως εἰς τὰ ἄκρα τοῦ στρατοπέδου, καὶ φωνὴ ἐπιδοκιμασίας ὑψώθη πανταχοῦ, τὴν ὁποίαν διεδέχθη ἀκολουθῶς ὑπόκωφος βοὴ καὶ ψιθυρισμὸς, προερχόμενος ἀπὸ τὰς συνομιλίας τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες, σχηματίζοντες κύκλους, συνδιελέγοντο ζωηρῶς περὶ τῆς ἐνεστῶσης τῶν πραγμάτων καταστάσεως. Μὴ ἔχων τί νὰ ἀντιτάξῃ εἰς ταῦτα ὁ Κεχαγιάμπεης, ἀπετάνθη πρὸς αὐτοὺς μὲ γλυκύτητα. — Παιδιά μου, εἶπε, βλέπω τὸν κίνδυνον, ὅστις ἐπαπειλεῖ ὅλους μας, καὶ ἔχω τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ συντελέσω πρὸς σωτηρίαν τοῦ στρατοῦ, ἔστω καὶ μὲ τὴν ἰδίαν μου ζωὴν. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἶναι ὁ Μουστάμπεης ἐδῶ, οὐδὲ δύναμεθα νὰ τὸν προσκαλέσωμεν, ὡς ἀσθενῆ, ἄς συνέλθωμεν ὅλοι εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ καὶ ἐκεῖ ἄς συγκροτήσωμεν συμβούλιον, καὶ ὅ, τι ἀποφασισθῇ, εἴμαι ἕτοιμος νὰ τὸ παραδεχθῶ καὶ ἐγώ. — Καλὰ λέγει, καλὰ λέγει, » ἐφώνηζάν τινες τῶν ἀφοσιωμένων ἰδίως εἰς τὸν Κεχαγιάμπεην, καὶ ἐκεῖ ἄς ἀποφασισθῇ τὸ πρᾶγμα· καὶ οὕτως ἀπεμακρύνθη τὸ πλῆθος ἀπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ Κεχαγιάμπεη, καὶ διευθύνετο πρὸς τὴν τοῦ Μουστάμπεη, ἀλλ' ἐντὸς αὐτῆς τὰ πράγματα ἦσαν πολὺ ἐπιχειρότερα.

Ὁ Μουστάμπεης περιερχόμενος τὴν προτεραίαν τοὺς εἰς τὰ ἄκρα τῆς στρατιᾶς μαχομένους διὰ νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ, ἐκτυπήθη ἀπὸ βόλιον ἐλληνικὸν εἰς τὸ μέτωπον. Ἡ πληγὴ κατ' ἀρχὰς δὲν ἐφάνη βαρεῖα, διότι ἦτον ἀπὸ μακρὰν καὶ μόλις ἐμπήχθη εἰς τὸ κόκκαλον τοῦ μετώπου, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τὸ

ψυχος και ἡ ἔλλειψις τῆς ἀναγκαίας περιποιήσεως κατέστησαν αὐτὴν ἐπικίνδυνον. Ὁ Μουστάμπεης λοιπὸν συναισθανόμενος τὴν δεινότητα τῆς πληγῆς του και τὴν ἀθλιότητα τοῦ στρατοῦ, και προβλέπων τὴν ἐπικειμένην καταστροφὴν, ἐπροσκάλεσε πλησίον του τὸν ἀδελφόν του Καρεμφίλμπεην. Τοῦτο δὲ ἐγίνετο καθ' ἣν ὥραν ὁ περὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Κεχαγιάμπεη θόρυβος εἶχε φθάσει εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν, ὥστε κατήντησε και εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ Μουστάμπεη. Ὑποπετεύων δὲ οὗτος ὅ, τι πραγματικῶς διέτρεχε, και ἔχων στρατηγικὴν ἰκανότητα ὥστε νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ διέξοδος ἀπὸ τοιαύτην πραγμάτων κατάστασιν ἦτο σχεδὸν ἀδύνατος, ἐσκέπτετο πῶς νὰ μὴν πέσῃ ζῶν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων. Ζητήσας νὰ τὸν βάλωσι νὰ καθήσῃ, και ἀκουμβῶν τὴν κεφαλὴν εἰς τοὺς ὤμους τοῦ ἀδελφοῦ του.—Ἀδελφέ μου, τοῦ εἶπε, ἡ κατάστασίς μου εἶναι δεινὴ· ἀλλὰ και ἡ ἐδική σας δὲν εἶναι πλεϊότερον εὐχάριστος. Μόνον μέσον σωτηρίας μένει εἰς ἐσᾶς νὰ σωθῆτε διὰ τῆς φυγῆς, και κύριος οἶδε πόσοι και κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θέλουσι διαφύγει τὸν θάνατον. Δι' ἐμὲ ὅμως δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἐλπὶς σωτηρίας· τὸ νὰ σωθῶ διὰ τῆς φυγῆς, ὡς ὑμεῖς, εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον εἰς ἐμέ· δὲν πρέπει δὲ οὐδὲ σεῖς νὰ κινδυνεύσετε ἐξ αἰτίας μου. Ἐγὼ θὰ ἀποθάνω· ὅ, τι δὲ ἀφεύκτως θέλει γένει ἀργότερον, κάμετέ το σεῖς ταχύτερον. Μόνον τὴν κεφαλὴν μου ἀπαιτῶ και ἀπὸ σὲ ἀδελφέ, και ἀπὸ τοὺς πιστοὺς μου ὑπηρέτας νὰ μοῦ διασώσετε. Δὲν κατεδέχθην νὰ παραδοθῶ ζῶν εἰς τὸν Καραϊσκάκη, και νὰ καυχᾶται ὅτι τὸν ἐπροσκύνησε τοιοῦτος ἀρχηγός, ὅποῖος ὑπῆρξα ἐγώ. Δὲν θέλω δὲ

οὔτε τὴν κεφαλὴν μου νὰ λάβῃ ποτὲ εἰς χεῖρας, και νὰ καυχῆθῃ εἰς τοὺς παρόντας ἀξιωματικούς του ὅτι κατώρθωσε νὰ πάρῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ Μουστάμπεη, και νὰ τὴν δώσῃ εἰς τοὺς χωρικούς του νὰ τὴν ἐξυβρίσωσι κυλίωντες αὐτὴν εἰς τὰς ὁδοὺς, και λακτίζοντες αὐτὴν πρὸς ἐκδίκησιν τῶν ὅσα ἔπαθαν ἀπὸ ἐμέ.—Μὴ βάλλῃς τοιαύτας ὑποψίας, ἀπήντησεν ὁ Καρεμφίλμπεης· ἐγὼ θέλω σὲ πάρει εἰς τὸν ὦμόν μου, και ἢ θέλω σὲ διασώσει, ἢ θὰ χαθῶμεν και οἱ δύο ὁμοῦ, ἀφοῦ πληρώσουν ἀκριβὰ τὸ αἷμά μας ὅσοι πρῶτοι μᾶς πλησιάσωσιν.»

Ἐνῶ ἐγίνοντο ταῦτα ἐντὸς τῆς σκηνῆς, συνήχθη μέγα πλῆθος ἀξιωματικῶν και στρατιωτῶν ἐξωθεν αὐτῆς και ἀνήγγειλαν εἰς τὸν Καρεμφίλμπεην ὅτι ἤρχετο ἤδη και ὁ Κεχαγιάμπεης. Ἄλλ' ὁ Καρεμφίλμπεης, γνωστοποιήσας εἰς τοὺς ἀξιωματικούς τὴν ἐπικίνδυνον και ἀπελπιστικὴν θέσιν τοῦ ἀδελφοῦ του, τοὺς εἶπε νὰ σκεφθῶσι μόνοι των περὶ τῆς σωτηρίας των, διότι αὐτὸν δὲν πρέπει νὰ τὸν θεωρῶσι πλέον μεταξὺ τῶν ζώντων. Τὰ αὐτὰ ἀνήγγειλε και εἰς τὸν Κεχαγιάμπεην διὰ νὰ μὴν λάβῃ τὸν κόπον νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Μουστάμπεη. Ἄμα ἀπὸ στόματος εἰς στόμα διεδόθη ἡ εἰδήσις αὕτη, δεινὴ ἀπελπισία ἐκυρίευσεν ὅλον τὸ στρατόπεδον. Γενικὴ σιωπὴ και κατῆφεια ἐπεκράτησε κατὰ πρῶτον, ἀκολούθως δὲ ἔτρεχον ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο μέρος οἱ στρατιῶται εὐρίσκοντες τοὺς φίλους των και συσχεπτόμενοι περὶ τοῦ τρόπου τῆς σωτηρίας των, χωρὶς ὅμως νὰ λαμβάνωσι κἀνὲν ὀριστικὸν μέτρον. Ὁ δὲ Κεχαγιάμπεης μαθὼν τὴν ἀπηλπισμένην κατάστασιν τοῦ Μουστάμπεη ἔμει-

νεν ὡς ἀπόπληκτος διὰ τινας στιγμάς, ἔπειτα ἐπανελη-
θὼν εἰς τὴν σκηνὴν του ἔπεσε κατὰ γῆς, χωρὶς νὰ δύ-
ναι οὔτε νὰ συλλογισθῇ οὔτε νὰ πράξῃ τι πρὸς σω-
τηρίαν τοῦ στρατοῦ του.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐγίνοντο ταῦτα, ἔπιπτε σιγαλὴ ἢ
βροχή, ἢ ὅποια πρὸ δύο ἡμερῶν ἠκολούθει σχεδὸν ἀ-
διάκοπος, ἀλλὰ τὴν βροχὴν ταύτην διεδέχθη χιὼν,
κατ' ἀρχὰς μὲν ὀλίγη καὶ ἀραιά, ἀκολούθως δὲ πυ-
κνωτέρω καὶ εἰς μεγάλους ὄγκους, ὡς σκαμάγια βαμ-
βακίου, ὅταν σ τιβάζεται. Εἰς ὀλίγας στιγμάς
ὅλος ὁ τόπος ἐλευκάνθη ἀπὸ τὴν χιόνα, καὶ εἰς μίαν
ὥραν, τὸ βάθος αὐτῆς ἐγένετο πλειότερον μιᾶς πιθα-
μῆς, ὥστε οἱ Ἕλληνες, ἐκτὸς ὀλιγωτάτων, διατηρούν-
των τὰς θέσεις των, οἱ λοιποὶ μετέδωσαν εἰς τὰς οἰ-
κίας διὰ νὰ ζεσταθῶσιν. Αἶφνης ἀκούεται φωνή, ὅτι ἔ-
φυγον οἱ Τούρκοι, καὶ ἀμέσως ἐξέρχονται ἀπὸ τὰς
οἰκίας πρὸς καταδίωξιν αὐτῶν. Ἀλλὰ μόλις ἕκαμαν
ὀλίγα βήματα, καὶ ἰδόντες τοὺς ἐχθροὺς διαμένοντας
εἰς τὰς ἰδίας θέσεις των, ἐπανῆλθον πάλιν εἰς τὰς
οἰκίας. Τοιαύτη ἦτον ἡ κατάστασις τῶν πολιορκούν-
των ὅταν ὁ Γκέκας, περὶ οὗ προαναφέραμεν, ἀπεπι-
σθεῖς ὅπως τοῦ νὰ ἐπιτύχῃ ἄλλο μέσον σωτηρίας, συγ-
κεντρώσας περὶ ἑαυτὸν τοὺς ἰσχυροτέρους καὶ τολμη-
ροτέρους τῶν φίλων του, ὤρμησε νὰ ἐξέλθῃ τῶν ὀχυ-
ρωμάτων. Ἐπιπεσὼν δὲ εἰς τοὺς φυλάττοντας τὴν
πρὸς Παρνασσὸν ὁδὸν, τοὺς ἠνάγκασε νὰ ἀνοίξωσι δι-
όδον εἰς αὐτόν.

Ε'.

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ.

Τὸ κίνημα τῶν Γκέκιδων ἐπηρεαζομένησαν οἱ πλε-

σιέστεροι καὶ ἰσχυρότεροι τῶν ὀθωμανῶν, καὶ διέβησαν
φεύγοντες πρὸς τὸ ὄρος, ἕως πεντακόσιοι ἢ ἑξακόσιοι,
οἱ λοιποὶ ἐπηρεαζομένησαν καθ' ἃς δυνάμεις εἶχεν ἕκαστος
ἐξερχόμενοι τοῦ στρατοπέδου. Εἶχον ἤδη ἐξέλθει οἱ
πλειότεροι, ὅταν οἱ ὑπηρεταὶ τοῦ Κεχαγιάμπεη ἐπαρα-
κάλουν αὐτὸν νὰ ἀναχωρήσῃ. Ἐκίνησε καὶ αὐτὸς μηχαν-
ικῶς, περιφρουρούμενος ἀπὸ τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ
τὸ πρᾶγμα εἶχε λάβει ἄλλην μορφήν μεταξὺ τῶν
στρατιωτῶν τῆς πολιορκίας. Οἱ ἀποσυρθέντες καὶ ἀ-
φῆσαντες τὴν διόδον ἀνοικτὴν εἰς τοὺς Τούρκους ἀνῆγγ-
γειλαν ἀμέσως τὴν φυγὴν εἰς τὸν Καραϊσκάκη, καὶ
ἐζήτησαν βοήθειαν διὰ νὰ καταδιώξωσι τοὺς ἐχθροὺς.
Ὁ Καραϊσκάκης ἐξῆλθε τῆς οἰκίας του μόνος καὶ διέ-
ταξε πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν νὰ φωνάζωσιν ὅτι οἱ
Τούρκοι ἔφυγον, καὶ νὰ ἐξέλθωσιν οἱ Ἕλληνες εἰς κα-
ταδίωξιν. Ἀλλ' οἱ στρατιῶται, ἀπατηθέντες πρὸ ὀλί-
γου διὰ τῆς ψευδοῦς περὶ φυγῆς τῶν Τούρκων φήμης,
καὶ βλέποντες νὰ πίπτῃ κατὰ συνέχειαν καὶ με' ὀρμὴν
ἢ χιὼν, ὡς καὶ πρότερον, οὔτε ἐπίστευον, οὔτε προθυ-
μίαν εἶχον νὰ δράμωσιν εἰς καταδίωξιν, ὥστε ὁ Κα-
ραϊσκάκης ἠναγκάσθη νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ καλῇ κατ' ὀ-
νομα τοὺς σημαντικωτέρους καὶ τοὺς μᾶλλον φιλοτί-
μους τῶν σωματαρχῶν. Ἀλλὰ δυστυχῶς, καὶ οἱ ὀλί-
γοὶ ἐξερχόμενοι πρὸς καταδίωξιν, μὴ βλέποντες πλέον
τοὺς Τούρκους, διότι ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς καταπι-
πτούσης χιόνος δὲν ἠδύναντο νὰ βλέπωσιν οὐδὲ πενήτη-
κοντα βήματα μακρὰν ἑαυτῶν, καὶ μὴ ἀκούοντες κρό-
τον πυροβόλου διὰ νὰ εἰκάσωσιν ἐκ τούτου κατὰ πό-
σον ἀπέχον οἱ μαχόμενοι, διευθύνοντο πρὸς τὸ τουρ-
κικὸν στρατόπεδον διὰ νὰ λαφυραγωγῆσωσι τὰ ἐν

αὐτῶ. Ὅλα ταῦτα ἔκαμαν τὸν Καραϊσκάκη νὰ νομιζῆ
ὅτι οἱ Τούρκοι διέφυγον ἀβλαβεῖς, ἢ ὀλίγην ὑποστάν-
τες ζημίαν, καὶ ἦτον εἰς μεγίστην ἀδημονίαν. Διὰ νὰ
ἐνθαρρύνῃ δὲ ἐπὶ πλέον τὴν καταδίωξιν, ὑποσχέθη χρη-
ματικὴν ἀμοιβήν, ἐὰν ἤθελον φέρει τοὺς ἀρχηγούς
ζῶντας, ἢ καὶ τὰς κεφαλὰς των, ὑποσχεθεῖς ἀμοιβήν
καὶ δι' ἐκάστην κεφαλὴν ὀθωμανοῦ κομιζομένην
πρὸς αὐτόν. Ἄλλ' ὁ Καραϊσκάκης εὕρισκετο εἰς ἄ-
γνοιαν τῶν γινομένων, διότι οἱ πρῶτοι συγκεντρωθέν-
τες Ἕλληγες, ἀφοῦ ἄφησαν καὶ διέβησαν οἱ πρῶτοι
τῶν Ὀθωμανῶν, τῶν ὁποίων δὲν ἠδύναντο ν' ἀποκρού-
σωσι τὴν ὀρμὴν, διακόψαντες ἔπειτα τὴν σειρὰν τῶν
φευγόντων, κατεδίωκον ἐκ τῶν ἔμπροσθέν των τοὺς
ἔχοντας ἀχμαιοτέρας τὰς δυνάμεις των, καὶ ἐφόνευον
ὄσους ἐπρόφθανον, προτιμῶντες καὶ ἐκ τούτων τοὺς
προοδεύοντας· ὄσους δὲ ἄφιναν ὀπισθέν των, ἐρχόμε-
νοι ἄλλοι κατόπιν ἐφόνευον ἢ ἠχμαλῶτιζον. Πολλοὶ
δὲ βλαμμμένοι εἰς τοὺς πόδας, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ βα-
δίσωσιν, ἢ πληγωθέντες καθ' ὁδὸν, ἐπιπτον κατὰ γῆς
καὶ ἐπροσποιοῦντο τὸν ἀποθαμμένον, διότι οἱ πρῶτοι
ἀπαντῶντες αὐτοὺς λαμβάνοντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ κε-
μέριά των τοὺς ἄφιναν πάλιν ἐξαπλωμένους, νο-
μίζοντες αὐτοὺς νεκροῦς. Ἐκ τούτων πολλοὶ ἀπω-
λέσθησαν πλακωθέντες ἀπὸ τὴν χιόνα, πολλοὶ ὅμως
ἐσυλλήφθησαν αἰχμάλωτοι· διότι ἐρχόμενοι κατόπιν
ὄλων οἱ ψυχουιοὶ ἐκάστης μάγκας, καὶ οἱ συνή-
θως ὀνομαζόμενοι χαντζαροῦλαι, καὶ μὴ εὕρι-
σκοντες ἄλλα λάφυρα ἐπεχείρουν νὰ λάβουν καὶ τὰ
ἐνδύματα τῶν φονευμένων, ὅσα ἦσαν ἔτι εἰς κατάστα-
σιν νὰ δώσωσιν ὠφέλειάν τινα εἰς αὐτούς. Ἄλλ' ὅταν

οὔτοι ἐπεχείρουν νὰ ἐκδύσουν τοὺς νομιζομένους ὡς
νεκροῦς, οὔτοι ἠναγκάζοντο νὰ δεῖξωσι πλέον ὅτι
ζῶσι, καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν συμπάθειαν τῶν ἐκ-
δυνόντων αὐτούς. Πολλοὶ διὰ νὰ σώσωσι τὴν ζωὴν
των, ἐπρότειναν ὅτι ἔχουν κρυμμένα χρήματα, καὶ ὑ-
πεσχέθησαν νὰ τὰ δώσωσιν εἰς αὐτούς, ὅταν τοὺς δια-
τηρήσωσι τὴν ζωὴν. Ἄλλὰ τὸ μέτρον τοῦτο ἐπέτυ-
χεν εἰς τοὺς ἠξεύροντας ἑλληνικὰ Τούρκους, ἢ εἰς
τοὺς γνωρίζοντάς τὴν ἀλβανικὴν Ἑλληνας, δυστυχῶς
ὅμως δὲν ὠφέλησε τοὺς μετὰ τοῦ Κεχαγιάμπεη. Οὗ-
τος, μὴ ἔχων ἐλπίδα νὰ σωθῆ διὰ τῆς φυγῆς, ἐ-
ξελθὼν μὲ ὀλίγους τῶν ὑπηρετῶν του, ὅσοι δὲν ἠδύ-
ναντο νὰ φύγωσιν, ἐκάθησεν ἐπὶ τινος πέτρας, λέγων
τουρκιστὶ εἰς τοὺς ἐπερχομένους Ἑλληνας νὰ τὸν ζω-
γρήσωσι, διότι εἶναι ὁ Κεχαγιάμπεη. Τὰ αὐτὰ ἐφώ-
ναζον καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὑπηρεταὶ του, ἀλλ' οἱ ἐπερ-
χόμενοι κατ' αὐτοῦ Ἑλληγες δὲν ἐγνωρίζαν τουρκικὰ.
Συνέπεσε δὲ νὰ ἐπέλωσι κατ' αὐτοῦ τινὲς ἐκ τῶν ἐ-
ξελθόντων ἀπὸ τὸ Μεσολόγγιον κατὰ τὴν πτῶσιν
αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲ οὔτοι, παθόντες πολλὴν φθορὰν ἀπὸ
τοὺς κατέχοντας τότε τοὺς πρόπυδας τοῦ ὄρους Ἀλ-
βανούς τοῦ Μουστάμπεη, δὲν ἐφρόντισαν οὔτε διὰ τοὺς
λόγους, οὔτε διὰ τὰς παρακλήσεις αὐτῶν, οὔτε καὶ ἐ-
στοχάσθησαν ὅτι ζωγροῦντες ἠδύναντο νὰ ὠφεληθῶσι
περισσότερον διὰ τοῦτο ἐπιπεσόντες κατ' αὐτῶν τοὺς
κατέκοψαν.

Ἀφοῦ προέβη τὸ σκότος ἰκανῶς, τότε μόλις ἄφη-
σαν οἱ Ἑλληγες τὴν δίωξιν καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὸ χω-
ρίον. Ἄλλ' ὅλαι τῶν ἐπανερχομένων αἱ πληροφοροῖαι
δὲν ἦσαν ἰκαναὶ νὰ πείσωσι τὸν Καραϊσκάκη περὶ τοῦ

μεγέθους τῆς φθορᾶς τῶν ἐχθρῶν. Μολονότι δὲ ἄνθρωποι γνωρίζοντες καλῶς τὸν Κεχαγιάμπην, ἐβεβαίωσαν τὸν Καραϊσκάκην, ὅτι ἡ κομισθεῖσα αὐτῷ κεφαλή ἦτο πραγματικῶς ἐκεῖνου, μολονότι ἐκομίσθη καὶ ἡ κεφαλή τοῦ Μουστάμπην, τὴν ὁποίαν φέροντες μεθ' ἑαυτῶν οἱ περὶ τὸν Καρεμφίμπην φεύγοντες, ἔρριψαν παρὰ τὴν ὁδὸν καταδιωκόμενοι καὶ φοβούμενοι μὴ καταστραφῶσι καὶ αὐτοί, μόλα ταῦτα ἦτον εἰς ἀγωνίαν δι' ὅλης τῆς νυκτός, ὅτι δὲν ἔπαθαν οἱ ἐχθροὶ ὅσα ἦτο δυνατόν νὰ πάθωσιν· ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν, πρὶν ἔτι ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ στρατοῦ διευθύνθη πρὸς τὸ μέρος, ὅθεν διευθύνθησαν φεύγοντες οἱ ἐχθροὶ, διὰ νὰ εὔρη λάφυρα καὶ νὰ φέρῃ κεφαλὰς, διότι, ὡς προείπομεν, ὁ Καραϊσκάκης εἶχεν ὑποσχεθῆ ἀμοιβὴν δι' ἑκάστην κεφαλήν. Ἐκαστος δὲ τούτων λαμβάνων ὅσα εὕρισκε λάφυρα καὶ μίαν κεφαλήν ἐπανήρχετο, ὥστε βλέπων ἤδη τὸ πλῆθος τῶν κεφαλῶν ὁ Καραϊσκάκης μόλις ἐβεβαιώθη περὶ τοῦ μεγάλου τῶν Τούρκων δλέθρου, ἀλλὰ καὶ οὕτως δὲν ἐγνωρίσθη ἀκριβῶς τὸ κακόν· διότι πολλοὶ τῶν Τούρκων ἀποπλανηθέντες τὴν νύκτα, ὡς μὴ εὕρισκοντες διέξοδον, ἐξαπλοῦντο ἐπὶ τῆς χιόνος διὰ νὰ ξενοκτίσωσι, καὶ ἐσκεπάζοντο ἀπὸ ἑτέραν, ἣτις ἐξακολούθει πίπτουσα δι' ὅλης τῆς νυκτός· ὥστε πολλὰ πτώματα ἀνεκαλύφθησαν τὴν ἐπομένην ἄνοιξις, καὶ πολλοὶ τῶν χωρικῶν ἔλαβον σημαντικὰς ὠφελείας ἀπὸ τὰ ὄπλα καὶ τὰ χρήματα αὐτῶν.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

Γ.

Ἄν ἐκ τῆς ἀπλῆς παρατηρήσεως θελήσῃ τις νὰ ἐξαγάγῃ συμπεράσματα περὶ τοῦ προορισμοῦ τῶν γυναικῶν, θέλει εὔρει ὅτι ὀλίγα ἔχνη ἀφίνουσιν αὐταί τῆς διαβάσεώς των. Ἐνῷ ὁ ἀνὴρ διὰ τῶν ἔργων του μετέβαλε τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ἐνῷ μνημεῖα, καὶ καθιδρύματα, καὶ ἔργα τεχνικὰ, καὶ ἐπιστημονικὰ μεγάλα ἀνακαλύψεις μαρτυροῦσι τὴν ἀπειρον ἐνεργητικότητά, ἣν ἀνέπτυξε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ἀναλόγως τῶν καθ' ἑκάστην αὐξομένων ἀναγκῶν φυσικῶν τε καὶ ἐθνικῶν, ἀπεναντίας ἡ ἀδύνατος καὶ ἐλαφρὰ τῆς γυναικὸς φύσις φαίνεται οἰονεὶ ἀπορροφηθεῖσα ἐν τῇ τοῦ ἀνδρὸς στερεᾷ καὶ εὐρώστῳ.— Ἄλλ' αὐτὸ τοῦτο μᾶς δεικνύει, ὅτι μάτην ζητοῦμεν αὐτόθι τὸν γυναικεῖον προορισμόν. Τὰ ἔργα τῆς γυναικὸς εἰσι πάντοτε ζῶντα· εἶνε τὰ τέκνα τῆς, τὰ ὁποῖα ἔφερον ἐντὸς τῶν σπλάγχχνων τῆς, ἐξωογόνησε διὰ τοῦ πνεύματός τῆς, καὶ ἐθέρμανε διὰ τῆς τρυφερότητός τῆς· εἶναι αἱ ἀλληλοδιάδοχοι γενεαί, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔσχε μεγάλην ἐπιβρόην, ἐπιβρόην κεκρυμμένην μὲν, καὶ οὐχὶ τόσον καθαρὰ ὀρατήν, ἀλλ' ἰσχυράν καὶ μέχρις αἰωνιότητος ἐκτεινομένην, καθ' ἣν ἐνεργήσασαν καὶ ἐνεργοῦσαν ἐπὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Τὸ δίκαιον λοιπόν, ἡ ἀλήθεια, τὰ πρῶτα καθήκοντα τῆς ἀνθρωπότητος, ἐπεβλήθησαν εἰς ἀμφοτέρα τὰ φύλα, ἀλλὰ βέβαια μὲ διαφορὰς τινὰς. Τὰ γενικά συμφέροντα, ἡ ὑπεράσπισις τῆς οἰκογενείας, τῆς πόλεως, τῆς πατρίδος, τῆς κοινωνίας, ἐπασχολεῖ τὸν ἄνδρα. Ἡ δὲ ἐπιμέλεια τῶν ἀτομικῶν, ἡ περιωρι-

σμένου κύκλου συμφερόντων, ἔπεσεν εἰς τὴν μερίδα τῶν γυναικῶν.

Ἡ γυνὴ λοιπὸν προώρισται νὰ τελειοποιήσῃ τὸν ἰδιωτικὸν βίον ἐντὸς τῶν ὑπὸ τῆς θείας προνοίας τεθέντων ὁρίων· καὶ τοῦτο ἐφαρμόζεται εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας· πτωχὴ ἢ πλουσία, ὑπανδρευμένη ἢ ἐλευθέρα, ἡ γυνὴ ἔχει τὴν ἐπιβρόην τῆς ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς, καὶ τὸ πλεῖστον τῆς εἰκογενειακῆς εὐδαιμονίας ἐκ ταύτης ἐξαρτᾶται· τὸ τοιοῦτον δὲν σημαίνει, ὅτι ἡ ἐπιβρόη τῆς γυναικὸς δὲν ἐκτείνεται εἰς ἀπώτερον κύκλον· ἐπιβρέει μὲν ἐπὶ τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς τοὺς ὁμοίους του· ὥστε ἡ ἐπενέργεια αὐτῆς ἐπὶ τοῦ γενικοῦ εἶνε ἔμμεσος, ἀλλὰ καὶ οὕτως τὸ στάδιόν των εἶνε μέγα καὶ εὐγενές. Αἱ γυναῖκες γεννῶνται παιδαγωγοί, εἰς τὰς χεῖρας των κεῖται ἡ ἠθικὴ τῶν τέκνων, τῶν μελλόντων αὐτῶν κυρίων τῆς γῆς, τὸ δὲ παράδειγμα, τὸ ὁποῖον δύναται αὐταὶ νὰ δώσωσι, καὶ τὸ θέλγητρον ὃ διαχέουσιν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἡλικιῶν, παρέχουσι μέσα βελτιώσεως εἰς πᾶσαν στιγμὴν. Ἐν τῇ οἰκίᾳ μορφοῦνται αἱ ἰδέαι καὶ τὰ ἤθη, ἅτινα στηρίζουσι τὰ καθεστῶτα, ἢ τὴν ἀνατροπὴν αὐτῶν παρασκευάζουσιν. Εἶνε δ' ἀληθές, ὅτι ἐν τῇ πολιτείᾳ, πᾶν ὅ,τι δὲν βασίζεται ἐπὶ τῶν ἀληθῶν οἰκογενειακῶν συμφερόντων πίπτει, ἢ κακοῦς ἐκφέρει καρπούς· ἐπειδὴ δὲ τὰ πλεῖστα τῶν τοιούτων συμφερόντων ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὰς γυναῖκας, ἐπειδὴ αὐταὶ καὶ ἐν τῇ ὕλικῇ διατάξει πολλὴν ἔχουσιν ἐνεργειαν, ἠθικῶς ζωογονοῦσι καὶ μεταδίδουσι τὰ αἰσθητά, τὴν ζωὴν δηλαδὴ τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ ἀένναον τῶν πράξεων ἐλατήριον, διὰ ταῦτα τὸ στάδιον τῆς ἐνεδ-

γείας των, ἂν καὶ φαίνεται σκοτεινόν, εἶνε ἄπειρον. Ἐκ τῆς ἀδιαλείπτου δ' ἀλληλεπιδράσεως τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου πλεῖστον καρποῦται ὁ πολιτισμός· διότι ἐνῶ νέα ἐκάστοτε φῶτα ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς κινήσεως εἰσδύουσιν ἐν τοῖς σπλάγγχοις τῆς οἰκογενείας, αὐταὶ ἀνταποδίδουσι παραδείγματα τακτοποιήσεως ἐντελεστέρας, καὶ ἤττον ὑποκειμένης εἰς διάταξιν ὑπὸ τῶν παντοίων ἐλαττωμάτων, ὥστε ἡ καλῶς κινουμένη οἰκιακὴ διοίκησις διὰ χιλίων ὀρχετῶν διοχετεύει εἰς τὴν κοινωνίαν καθαρῶτερα στοιχεῖα συντηρήσεως καὶ προαγωγῆς.

Ὅσω λοιπὸν καλλίτερον ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμόν τῆς ἡ γυνὴ, τόσω μείζονα καὶ εὐτυχεστέραν ἔξει ἐπιβρόην ἐν τῇ ἰδιαζούσῃ αὐτῇ σφαίρᾳ ἐνεργητικότητος. Ἡ σύζυγος λοιπὸν γυνὴ, ὡς σύζυγος, ὡς μήτηρ, ὡς οἰκοδέσποινα, ἐπὶ περισσοτέρων ἀτόμων ἐπενεργούσα, λαμβάνεται ὡς τύπος ἐντελῆς τοῦ γένους τῆς εἰς τὴν κοινὴν γνώμην. Ἡ ἀνὺπανδρος γυνὴ κατὰ τὸ φαινόμενον εἶνε μᾶλλον ἐλευθέρα· ἀλλ' ἀληθῶς ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις εὐρίσκεται ἐστενοχωρημένη. Ὑποθετίσω ὅτι τὰ φῶτα ἐπεξέτειναν τὸν στενὸν τῆς ἐνεργείας τῆς κύκλον· πάντοτε, ἐν τούτοις, ἡ νέα κόρη, ἀνατρεφόμενη ὑπὸ μητρὸς ἐν ὑποταγῇ ζώσης, φυσικῶς συμμορφωθήσεται μετ' αὐτῆς· ὀφείλει ν' ἀποκτήσῃ τὸ πνεῦμα τῆς εὐπειθείας, καὶ εὐλαθείας, καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ νὰ κάμπτη τὴν θέλησίν τῆς ἐνώπιον τῆς τοῦ ἄλλου· διότι ἄλλως θὰ συρθῇ ἐνώπιον τῆς ἐπαπειλούσης αὐτὴν κοινῆς γνώμης. Καὶ οὕτω πρέπει! διότι γυνὴ αὐθάδης, καὶ μὴ αἰδουμένη τὴν γκοινὴν γνώμην, θέλει ἀποτύχει ἐξάπαντος· καὶ σκλη-

ρὸν εἶνε ν' ἀκούσωσιν αἱ γυναῖκες τοὺς ἄνδρας ψυχρῶς λέγοντας « Δὲν ἔχουσι πλέον αὐταὶ χρεῖαν ἡμῶν. »

Αἱ γυναῖκες λοιπὸν πρέπει νὰ γινώσκωσι τοὺς νόμους τῶν χρεῶν των, καὶ εὐχερῶς τοὺς μανθάνουσι, διότι ἀρχοῦντως ἐπροικίσθησαν νοερῶς ὑπὸ τῆς φύσεως, μολοντί ὁ ἐγωϊσμὸς εἶνε ἐν τῶν ἐλαττωμάτων των. Ἡ ὀρησκεία εἶνε τὸ καλλίτερον μέσον τῆς γνώσεως τῶν χρεῶν των. Θέλεις ἡ γυνὴ νὰ ἔχη χαρακτῆρα εὐπειθῆ ἄνευ ποταπότητος, εὐκαμφίαν ἄνευ ἐντελοῦς φιλαρεσκείας, καὶ καλοκάγαθίαν ἀνεξάντλητον; Κάμε τὴν Χριστιανὴν· διότι, ὡς εἶπομεν, ἡ γυνὴ ἐγεννήθη διὰ τὸν χριστιανισμόν! Τὰ φυσικὰ τῆς δῶρα ἠθέλον λείπει, ἂν δὲν ἐλάτρευε τὸν Σωτῆρα, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον· ἔπρεπε νὰ καταφεύγῃ πάντοτε εἰς τὴν κρίσιν καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον· δηλαδὴ εἰς δρόμον βραδὺν καὶ λίαν περιπεπλεγμένον. Διὰ τῆς ὀρησκείας βλέπει τὴν σύζυγον ἀφοσιωμένην, τὴν μητέρα τρυφερὰν, τὴν χριστιανὴν εὐσπλαγχνον. Βλέπει τὰ ἐλαττώματα τοῦ χαρακτῆρός της, τὰς ἐλλείψεις τῶν φώτων της, καὶ τῆς σταθερότητος τῶν θελήσεών της· ὑποτάσσεται εἰς τὸν ἄνδρα διὰ τοῦ λόγου, οὐχὶ μόνον ἀπὸ αἰσθημα ἀγάπης καὶ χρέους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ συναίσθησιν τῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ. Δυνατὸν μὲν ἡ καθαρότης τῶν αἰσθημάτων καὶ τὰ φυσικὰ αὐτῆς δῶρα νὰ ἐξισῶνται μὲ τὰ τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἀναγνωρίζει κατόπιν ὅτι παιδεῖα συνήθως βασιμωτέρα, καὶ γνώσις τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς πρακτικωτέρα, δίδουσι εἰς τὸ λογικὸν τοῦ ἀνδρός στερεότητα, ἣν αὐτὴ δὲν ἔχει, καὶ ἡ περὶ τούτου τοιαύτη πεποιθῆσις καθίσταται εὐχάριστον στήριγμα τῆς.—Τὸ αἰσθη-

μα τῆς ἱερότητος τοῦ συζυγικοῦ δεσμοῦ τὴν κάμνει νὰ θεωρῆ τὸ ἐλάχιστον μεταξύ τῶν συζύγων νέφος ὡς ἰσχυρὸν πρὸς τὴν ἀμοιβαίαν εὐτυχίαν καὶ καλλιτέρευσιν ἐμπόδιον.

Τὸ αὐτὸ πνεῦμα ὁδηγεῖ τὴν γυναῖκα καὶ εἰς τὴν οἰκιακὴν διοίκησιν· ἡ εὐχὴ της εἶνε ὥστε ἡ οἰκία νὰ καταστῆ ἀπαύγασμα παντός ὅ,τι καθαρὸν καὶ ὑψηλὸν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ. Τὴν τάξιν καὶ ὠραιότητα θέλει περίξ αὐτῆς βασιλεύουσαν, ὡς τὴν βλέπει εἰς τὸ πᾶν· τὸ δὲ πνεῦμα τῆς λεπτομερείας, ἠνωμένον μὲ τὸ ὕψος τῶν συλλογισμῶν, καὶ τὰς ὑλικὰς φροντίδας ἐξευγενίζομένας διὰ τῆς σταθερᾶς ἀσκήσεως τῶν δυνάμεων τῆς ἀθανάτου ψυχῆς. Αἱ εὐχαὶ αὐτῆς ὅμως ἀτελῶς ἐκπληροῦνται· συχνὰ ἀπατᾶται εἰς τοὺς συλλογισμοὺς της, καὶ τότε δοκιμάζεται ἡ γλυκύτης καὶ ὑπομονὴ της. Χωρὶς νὰ παραιτῆται ποτὲ ἀπὸ τοῦ νὰ τείνῃ πρὸς τὸ βέλτιον, καὶ μὴ ἐλπίζουσα πολὺ οὐδὲ εἰς ἑαυτὴν οὐδὲ εἰς τοὺς ἄλλους, ἀποφεύγει μολοντοῦτο τὸ νὰ προσκρούῃ κατὰ τῶν ἀνικῆτων δυσκολιῶν.

Ἄν παρατηρήσωμεν τὴν γυναῖκα κατὰ τὰς διαφορὰς παριστάσεις· καὶ θέτεις εἰς ἃς εὐρίσκεται, θὰ ἀναγνωρίσωμεν ἐν αὐτῇ τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα. Ὑπὸ τὸ κράτος τῶν γονέων καὶ συγγενῶν της, βλέπομεν τὴν κόρην ὑποτασσομένην καὶ ἀφοσιωμένην. Ἐν ὥρᾳ γάμου γενομένη, ἂν ἐν τῇ καρδίᾳ της ἐγκλείῃ προαίσθησιν μελλούσης καὶ νεᾶς εὐδαιμονίας, τῇ εἶνε ἀδύνατον νὰ συλλάβῃ αὐτὴν ἄνευ στενῆς ἐνώσεως τῶν πόθων καὶ τῶν ἀρχῶν. Μητέρα καταστᾶται, θὰ τὴν ἰδωμεν συνετῆρ, σταθερὰν, ὑπομονητικὴν, πιστὸν ὄργανον τῆς θείας βουλήσεως καὶ κατάλληλον νὰ μετα-

δώση αὐτὴν εἰς τὰς νεαρὰς ψυχὰς. Ἄν δ' ὑποβληθῆ εἰς τὸ δυστύχημα τῆς χηρείας, κατ' οὐδὲν μεταβάλλει τὸν ὅποιον προέθετο σκοπὸν· καλουμένη τότε εἰς τὴν κηδεμονίαν καὶ διοίκησιν τῶν τέκνων τῆς, θὰ προσπαθήσῃ ν' ἀποκτήσῃ τὰς γνώσεις, ὧν στερῆται. Καὶ τέλος, ἂν οὐδέποτε συζυγίας δεσμούς ἔλαβε, καὶ τότε ἔχει ἐνώπιόν τῆς εὐρὴ ἐνεργείας στάδιον, τὸ στάδιον δηλαδὴ τοῦ νὰ πράττῃ τὸ καλὸν, καὶ νὰ τελειοποιήσῃ ἐν ἑαυτῇ ὅλας τὰς δωρηθείσας αὐτῇ δυνάμεις τῆς ψυχῆς.

Ἐποῖαι λοιπὸν ποιότητες ἀπαιτοῦνται πρὸς μόρφω-
 ἐξαιρέτου γυναικός! Ὅποια φυσικὰ δῶρα κατὰ τὸ φαι-
 νόμενον ἀντίθετα νὰ συγχωνευθῶσιν πρὸς οὐρανίαν ἀρ-
 μονίαν! Καὶ ποῦ νὰ εὕρωμεν τοιοῦτον τέλειον ὑπο-
 γραμμὸν; Οὐδεὶς τόπος γνωστὸς παρέχει τὸ ἀναλ-
 λοίωτον καὶ ἱερὸν τοῦ ἀδυνάτου καὶ ἀκινήτου αὐτοῦ
 ὄντος, οὐδὲν εὐρίσκεται ὁμοιάζον τὴν ἀνθρωπίνην
 σοφίαν προσωποποιημένην, καὶ τοιαύτην
 ὅποια παρίστατο εἰς τὸ πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ
 τοὺς σοβαροὺς χαρακτῆρας τῆς Ἀθηνᾶς. Ἄς μὴν ἐλ-
 πίση κἀνεὶς τὰ εὖρη παρόμοιον τύπον εἰς τὴν εἰδωλο-
 λατρείαν· καὶ ἐν τούτοις, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπιβληθείσης
 εἰς τὰς γυναῖκας δουλείας, ὑψηλὴ τις γνώμη περὶ τοῦ
 φύλου τούτου ἐνίστε διήλθε τὴν διάνοιαν τῶν ἀρχαίων!
 Πόση ωραιότης ἐνυπάρχει εἰς τὴν ἰδέαν τῶν τόσον ἀ-
 γνῶν ἐκείνων Ἐστιάδων, εἰς ἃς ἦτον ἐμπιστευμένη
 ἡ διατήρησις τοῦ Ἱεροῦ πυρός!

Οὐδέποτε ἐνεπνέετο μᾶλλον ὁ Μίλτων, παρ' ὅταν
 διέγραφε τὴν θαυμασίαν εἰκόνα τῆς Εὐας, ἀθῶας εἰσέτι,
 καὶ τοιαύτης, ὅποια ἐπεφάνη τὴν αὐγὴν τῆς δημιουρ-

γίας. Ἡ ἐνάρετος σύζυγος, περιγραφείσα ὑπὸ τοῦ Σο-
 λομῶντος, ἀνήκει ὅλως εἰς τὴν ἀρχαίαν κοινωνίαν, καὶ
 εἰς αὐστηροτέραν ἡμέραν δεικνύει τὸ πνεῦμα τοῦ πρῶ-
 του νόμου. Ἄλλ' ἐνταῦθα, καθὼς παντοῦ, τὸ θέλ-
 γητρον ἠνωμένον μετὰ τῆς σεμνότητος εὐρίσκεται ἐν
 τῷ Εὐαγγελίῳ. Αὐτόθι ἡ χριστιανὴ γυνὴ παρουσιάζε-
 ται ὑπὸ χαρακτῆρας πάντοτε δικαίους καὶ περιπαθεῖς.
 Τοιαύτη εἶναι ἡ μακαρία Παρθένος Μαρία, ἥτις κλη-
 θεῖσα εἰς τὸν ὑψηλότερον προορισμὸν ἐνθυμεῖτο τὰς
 οὐρανίας ὑποσχέσεις καὶ τὰς διετῆρει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐ-
 τῆς. « Καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετῆρει πάντα τὰ ῥήματα
 » αὐτοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς » Λουκᾶς. Κεφ. 10
 51. Τοιαύτη εἶναι προσέτι ἡ ἄλλη ἐκείνη Μαρία, ἥ-
 τις καθήμενη παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Σωτῆρος, ὑποδε-
 χομένη τοὺς θείους αὐτοῦ λόγους, ἐξέλεξε τὴν καλὴν
 μερίδα, ἥτις δὲν ἤθελε τῇ ἀφαιρεθῆ. « Μαρία δὲ τὴν
 » ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται
 » ἀπ' αὐτῆς. » Λουκ. Κεφ. 10 42. — Τοιαύτη τέλος
 ἠπῆρξεν ἡ γυνὴ, περὶ ἧς ὁμιλεῖ ὁ ἅγιος Πέτρος, καὶ
 ἧς « κόσμος ἔστω ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἀνθρώπου ἐν
 » τῷ ἀφάρτῳ τοῦ πραέου καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὃ
 » ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελές. » Πέτρου ἐπιστο-
 λῆ Α' Κεφ. Γ'. 4.

ΚΥΡΙΕ ΣΥΝΤΑΚΤΑ

ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ.

Εἰς δύο ἀλληπάλληλα ἄρθρα τοῦ ἄλλως χρησιμοτά-
 του εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν συγγράμματός σας,
 ἐλάβετε ὡς θέμα τὴν ἐπίκρισιν τῆς διαγωγῆς τῶν δη-

μοσίων υπαλλήλων, επισωρεύοντες κατ' αὐτῶν αἰτιάσεις, αἵτινες μᾶς φαίνονται λίαν αὐστηραί, καὶ τὸ οὐσιωδέστερον, λίαν γενικευμένοι. (α)

Δὲν προτιθέμεθα ν' ἀναλάβωμεν τὴν υπεράσπισιν τῆς υπαλληλίας, εἰς τὰς τάξεις τῆς ὁποίας πολλὰ, δυστυχῶς, ὑπῆρξαν παραδείγματα ἀσυνειδησίας καὶ κακοηθείας, οὐχ ἦτον ὅμως αἱ ἐπικρίσεις πρέπει νὰ ᾧσι δίκαιαι, καὶ ν' ἀναζητῆται πρὸ πάντων ἡ πηγὴ τοῦ κακοῦ, ὅπως διὰ τῆς καταδιώξεως αὐτῆς δυνηθῶσιν οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν θεραπείαν νὰ μεταχειρισθῶσιν τὰ κατάλληλα πρὸς θεραπείαν φάρμακα. (β)

(α) Σ. Σ. Ἰσως δὲν εἴπομεν οὐδὲ πολοστημόριον τῶν ὅσα ἠδύνατό τις νὰ εἶπη περὶ τούτου. Τὴν κατάκρισιν ὅμως δὲν τὴν γενικεύομεν καθ' ὅλων τῶν υπαλλήλων, ἐξ ἐναντίας σεβόμεθα τοὺς ἱκανοὺς καὶ τιμίους τόσον πλείοτερον, ὅσον σπανιώτεροι εἶναι. Ἡ κατάκρισις τῶν κακῶν ὠφελεῖ καὶ τοὺς ἰδίους καλοὺς υπαλλήλους, διότι δίδεται αἰτίη νὰ τιμῶνται πλείοτερον οὗτοι. Ὑπεδειξάμεν ὅμως εἰς τὴν κυβέρνησιν μέσα τινα θέτοντα εἰς πειρασμὸν καὶ αὐτοὺς τοὺς τιμίους καὶ ἐνκρίτους, διὰ νὰ ληφθῶσιν μέτρα, ὥστε ν' ἀφαιρεθῶσι τοιοῦτοι πειρασμοὶ ἀπ' αὐτούς.

(β) Σ. Σ. Ὁλοτελῶς δὲν εἰσῆλθομεν εἰς προσωπικότητας. Ἐξ ἐναντίας μάλιστα ἀποφεύγομεν ταύτας πάντοτε, διότι ὅχι μόνον δὲν ἐπιφέρουν διόρθωσιν, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας γεννῶσι μίσος ἀνευ ὠφελείας. Ἡμεῖς δὲν τείνομεν εἰς τὸ νὰ διορθώσωμεν τὸ δεῖναι ἢ δεῖνα πρόσωπον ἀπὸ τῆς ἀποδιδομένης αὐτῷ κατάχρησιν, ἐξ ἐναντίας μάλιστα ζητοῦμεν τὴν διόρθωσιν τοῦ υπαλλήλου ἐν γένει, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ καλὴ υπαλληλία συντελεῖ μεγάλως καὶ εἰς τὴν ἐπ' ἀγαθῶν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ. Καὶ ἂν δὲν ἐροβούμεθα τὴν ἐκ τῶν υπαλλήλων ἐπερχομένην εἰς τὸν λαὸν διαφθοράν, ποτὲ ἴσως δὲν ἠθέλημεν κάμει λόγον περὶ αὐτῶν.

Ἡ λύμη τῶν καταχρήσεων εἶναι νόσημα δυστυχῶς ἀναπόσπαστον ἀπὸ πᾶσαν κοινωνίαν, καὶ οὔτε τὰ ἐκτεταμένα φῶτα, οὔτε ὁ ἀνώτατος πολιτισμὸς, οὔτε ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀνωτέρων ἢ ὁ ἔλεγχος τῶν εὐφρονούντων, δυνανταὶ νὰ ἐκρίζώσωσι τὸ φθοροποιὸν τοῦτο νόσημα πρόρριζα· ἀπόδειξις ἡ ἀρχαία Ἑλλάς, καθ' ἣν διάφοροι τῶν διασημοτέρων ἀνδρῶν ἐκατηγορήθησαν ἐπὶ νοσφισμῶ τῶν δημοσίων, αἱ δὲ μᾶλλον ἐξευγενισμένοι καὶ πεφωτισμένοι ἐπικράτειαι τῆς Εὐρώπης, ὅποιαί εἶνε ἡ Γαλλία καὶ Ἀγγλία, ἔδωκαν ὁμοίως φύσεως παραδείγματα, διότι ὑπουργοὶ κατεδικάσθησαν διὰ καταχρήσεις, καὶ στρατηγοὶ διάσημοι ἐπεβαρύνθησαν διὰ τοιούτων κατηγοριῶν. (γ)

Τὰ συμπτώματα λοιπὸν τοῦ νοσήματος τούτου ἦτον ἐπόμενον ν' ἀναφανῶσιν καὶ εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν ἐπικράτειαν, ἅμα γεννηθεῖσιν, καὶ νὰ συμπαρακολουθήσωσιν αὐτὴν κατὰ τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ πολυκυμάντου αὐτῆς βίου· ἀλλ' ὅ,τι ἔπρεπε νὰ εὐχόμεθα καὶ νὰ ἐπιδιώκωμεν ἦτον, ὥστε τὸ κακὸν, πολεμούμενον ἐγκαίρως διὰ προσφόρων θεραπευτικῶν μέ-

(γ) Σ. Σ. Συμφωνοῦμεν καθ' ὁλοκληρίαν μετὰ τὸν συντάκτην τῆς διατριβῆς, ὅτι ἡ κατάχρησις εἶναι νόσημα κοινὸν εἰς τὰ ἔθνη· ἀλλὰ τὸ νόσημα τοῦτο ἀποβαίνει πολὺ φθοροποιότερον εἰς τὰ ἀρτισύστατα καὶ ἀδύνατα κράτη, ἢ εἰς τὰ ἀρχαῖα καὶ ἀποκαταστημένα. Αἱ νόσοι, εἰς τὰς ὁποίας ἀντέχουν οἱ ἄνδρες, καὶ εἶναι ἴσως ἀνεπαίσθητοι αὐτοῖς, πολλάκις ἀποβαίνουν θανατηφόροι εἰς τὰ νήπια. Ἡ διαφθορὰ εἶναι πάθος τῶν παρκαμαζουστῶν κοινωνιῶν· εἰς τὴν νεκρὰν ὅμως πολιτείαν μᾶς εἶναι κίνδυνος νὰ ἐπιφέρῃ τὸν θάνατον· διὰ τοῦτο εἶναι μεγίστης προσοχῆς καὶ προσφύλαξιν ἀξία.

σων, να μὴ συνήσῃ νὰ ἐπικρατήσῃ εἰς τὸ ἀπαλὸν καὶ εὐπαθὲς εἰσέτι κοινωνικὸν μας σῶμα, μήπως ἰσχυρότερον γενόμενον καταβάλλῃ αὐτὸ, καὶ παρασύρῃ εἰς τὴν ἐξόντωσιν.

Δυστυχῶς ὁμως ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἀρτισυστάτου ἑλληνικοῦ Κράτους οὐδεμία ἐλήφθη πρόνοια ἐπὶ τοῦ οὐσιωδεστάτου καὶ ζωτικωτάτου τούτου ἀντικειμένου. Ἡ διεύθυνσις τῶν πραγμάτων, ἐναποτεθεῖσα εἰς ξένους, οὐς οὔτε γενικὰ οὔτε μερικὰ συμφέροντα προσήλοναν εἰς τὸν λαόν, ὃν ἐκλήθησαν νὰ ἀναπλάσωσι, καὶ δι' εὐφρονος διοικήσεως νὰ ὀδηγήσωσιν εἰς τὸν πλουτισμὸν, ἐδείχθησαν ὅλως ἀνάξιοι τῆς ὑψηλῆς ἐντολῆς, ἣν ἔλαβον. Ἐξαιρουμένων ὀλιγίστων προσώπων παιδείας καὶ γνώσεων, (οἵτινες εἶχον μὲν τὴν διάθεσιν νὰ κατασταθῶσιν ὠφέλιμοι εἰς τὸν τόπον, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ πραγματοποιήσωσιν αὐτὴν ἀποχρώντως διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἔθνους) οἱ λοιποὶ δὲν ἀπέβλεπον εἰς ἄλλο εἰμὴ τίνι τρόπῳ νὰ πλουτήσωσι περισσότερον καὶ ταχύτερον διὰ τὴν ἀπομακρυνθῶσιν ἀκολούθως πρὸς ἄνετον ἀπολαβὴν τῶν ὠφελημάτων των. Ἡ περὶ τὰς διαρπαγὰς τῶν δημοσίων θρασύτης τῶν ξένων τούτων ὑπῆρξε τὸ πρῶτον δηλητήριο τὸ ὁποῖον εἰσέδυσεν εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ ἔθνους, διότι ἐχρησίμευσεν εἰς διδασκαλίαν τοῦ κακοῦ εἰς τοὺς εἰσέτι ἀπίρους καὶ ἀτόλμους περὶ τὰ τοιαῦτα Ἕλληνας. Ἀντὶ τῆς περιμενομένης ἐκμέρους τούτων διδασκαλίας περὶ τὴν διεξαγωγὴν τῶν διαφόρων κλάδων τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας, διὰ τοῦ παραδείγματός των ἐδίδαξαν τοὺς περὶ αὐτοὺς τὸν εὐσχημον τρόπον τοῦ κλέπτειν τὰ δημόσια διὰ τῆς τηρήσεως τύπων τινῶν,

καθιστῶντων δυσεξέλεγκτον τὴν κατάχρησιν. Οἱ φύσει ῥέποντες εἰς τὴν ἰδιωφέλειαν ἐνόμισαν, ὅτι ἡ κατάχρησις, ἐκτελουμένη ἀπὸ ἐξευγενισμένους ἀνδρας, δὲν εἶνε τόσον μειπτὴ, ὅσον ἐνόμιζον πρότερον.

Ἐπῆλθεν ἡ μεταβολὴ τῆς τρίτης Σεπτεμβρίου. Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν περιέμενεν ἐξ αὐτῆς τὴν πραγματοποίησιν τῶν θερμότερων καὶ ἐγκαρδιωτέρων εὐχῶν του περὶ εὐημερίας τοῦ ἔθνους διὰ τῆς ἀποσκορακίσεως ὄλων τῶν ἐλαττωμάτων, τὰ ὁποῖα παρεῖσήξαν οἱ ξένοι εἰς τὴν πατρίδα μας; Ἀλλὰ δυστυχῶς, μετ' ὀλίγον αἰ ἐλπίδες αὐταὶ ἐφεύσθησαν σκληρῶς, καὶ ὄλαι αἰ προσδοκίαι, αἰ δικαιότεραι ἀρχαί, ἐφάνησαν ὄνειροπολήματα. Ἡ μεταβολὴ αὕτη ἀντὶ νὰ ἐπιχύσῃ βάλαμον ἀσχολουμένη πρὸ πάντων εἰς τὴν σύστασιν καὶ μόρφωσιν καλῆς ὑπαλληλίας, ὑπῆρξε δίστομος ῥομφαία δι' αὐτὴν μέχρι τοῦδε. Ἄν καὶ αἰ κυριώτεραι θέσεις ἦσαν κατειλημμέναι ὑπὸ ξένων, ἡ λοιπὴ ὁμως ὑπαλληλία, ἡ ἐξ ἐντοπίων συγκροτουμένη, ἔμενε πρότερον μονίμως εἰς τὰ ἴδια σπανίως ἐπαύετο ὑπάλληλος, καὶ τοῦτο ἔνεκα ἀποχρώντων λόγων, οἱ ἱκανοὶ διεκρίνοντο, καὶ ὁ τυχὼν δὲν εἰσῆγετο εἰς δημοσίαν τινὰ θέσιν, συνεπεῖα ἁπλῆς συστάσεως ἰσχυροῦ τινος, οὐδὲ κατελάμβανε θέσιν μὴ σχετικῶς ἀνάλογον τῆς ἱκανότητός του, οἱ δὲ ὑποδεέστεροι ἠλπίζον εὐλόγως προαγωγὴν, συνεπεῖα ἀρχιότητος καὶ ἱκανότητος περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ὅθεν ἕκαστος αὐτῶν ἐσέβετο καὶ ἐφοβεῖτο τὸν προϊστάμενόν του, διότι ἤξευρεν, ὅτι ἀπ' αὐτὸν ἐξήρτητο ἡ σύστασις καὶ ἡ προαγωγὴ του ἢ ἡ τιμωρία αὐτοῦ. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὑπῆρχεν εἰς ἐνέργειαν ἡ Ἱεραρχικὴ τάξις, ἡ ἀποκαταστηθεῖσα εἰς τὰ πολιτι-

σμένα ἔθνη, καὶ ἥτις θεωρεῖται εὐλόγως ὡς ἡ πρώτη
βάσις παντὸς ὀργανισμένου Κράτους· αὕτη ἐνισχυ-
μένη καὶ μεταρρυθμιζομένη ἐπὶ τὸ ἐλληνικώτερον
ὑπέσχετο, προϊόντως τοῦ Χρόνου, τὴν μόρφωσιν ἱκα-
νῶν καὶ εἰδικῶν ἀνθρώπων εἰς ἕκαστον κλάδον τῆς
δημοσίου ὑπηρεσίας. "Αν ὑπάρχωσιν ἤδη τινὰ πρό-
σωπα ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, διακρινόμενα
ἐπὶ ἱκανότητι, ἀνήκουσιν εἰς τὴν πρὸ τῆς 3ης 7θρίου
ἐποχὴν. "Ἐκτοτε τί βλέπομεν καθεκάστην; Ἄκατα-
παύστους μεταρρυθμίσεις νόμων καὶ ὀργανισμῶν καθ' ὅ-
λους τοὺς κλάδους τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας, καὶ συ-
νεπείᾳ αὐτῶν ἀναστᾶτωσιν ἀδιάκοπον προσώπων
καὶ πραγμάτων. "Ἀνθρωποι, μόλις περιβληθέντες μὲ
τὸν μανδύαν τοῦ Δημοσίου ὑπαλλήλου, ἄνευ ἀνατρο-
φῆς τινος, μὴ σπουδᾶσαντες καμμίαν ἐπιστήμην, καὶ
μὴ ἐκπαιδευθέντες ἀρκούντως οὐδὲ τὴν ἐλληνικὴν,
μηδὲ μελετήσαντες ξένας νομοθεσίας, οὐδὲ διὰ πολυ-
χρονίου πείρας καὶ δοκιμασιῶν προσκτήσαντες γνώ-
σεις πρακτικᾶς, τοσοῦτον ἀναγκαίας εἰς τὸν δημόσιον
ἄνθρωπον, ἀντικατέστησαν τοὺς κατατρίψαντας μέγα
μέρος τοῦ βίου των εἰς τὴν ὑπηρεσίαν. Οἱ τοιοῦτοι, ἐξ
ἀμαθείας καὶ πλήρεις ἐγωΐσμου, παρουσιάζονται αὐτο-
σχέδιοι συντάκται νόμων, θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς
ἄθλιων, ἀνεπίδεκτων ἐφαρμογῆς, καθὸ ἀτελῶν καὶ
ἀσυναρτήτων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ πολλᾶκις ἀντικει-
μένων ἀλλήλοις, ἢ ἀναλαμβάνωσιν ἀνωτέρας διοι-
κητικᾶς ἢ οἰκονομικᾶς θέσεις. "Αν λοιπὸν εἰς τὰς
ἀνωτέρας ὑπηρεσίας συνέβησαν τοιαῦτα, δύναται τις
νὰ συμπεράνη τι ἠκολούθησε καὶ τι ἀκολουθεῖ εἰς τὰς
κατωτέρας. Πόθεν προέρχεται τοῦτο; Ἔνεκα τῆς ἀ-

βέστου διψῆς τῆς ὑπουργομανίας καὶ τῆς ἀναδείξεως
δημιουργημάτων ἐκ μέρους τῶν μετὰ βραδείας περιό-
δου καταβαλόντων ἀλλήλους ἀρχολιπάρων. Οὗτοι
πᾶν ἄλλο σκεπτόμενοι, ἢ τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους,
εἶχον τὰς δημοσίας θέσεις ὡς τόσα Τιμάρια τὰ ὅποια
διένειμον, ἅμα εἰσεπήδον εἰς τὰ πράγματα, εἰς τοὺς
περὶ αὐτοὺς, πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ὑπὲρ αὐτῶν, ἢ τῶν
φίλων των κατὰ τὰς σπουδαρχικᾶς των ἐνεργείας ἐκ-
δουλεύσεων, καὶ ἐνίοτε καὶ δι' ἄλλας μᾶλλον μεμπτὰς
αἰτίας. "Ἐκτοτε οὐδεὶς τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων εἶνε
πλέον ἀσφαλῆς εἰς τὴν θέσιν του, καθεκάστην δὲ
βλέπων τὸν πέλεκυν ἐπικείμενον, δὲν δύναται νὰ ἔχη
τὴν προσοχὴν του παρὰ μόνον εἰς τὸ, πῶς νὰ πρα-
τεῖν ἢ ν' ἀποτρέψῃ τὴν πτώσιν, στεροῦσιν αὐτὸν
τοῦ μόνου πόρου τοῦ ἔτη οὕτω βλέπομεν, ἐκτὸς ὀλι-
γίστων ἐξαιρέσεων, τοὺς ὑπαλλήλους γινομένους τα-
πεινὰ ὄργανα τῶν ἰσχυρῶν, καὶ τῶν ὀργάνων αὐτῶν,
ὅπως ἀποκτήσωσι προστάτας, καὶ πολλοὺς μερι-
μῶντας περὶ θεραπείας τῶν ἐπικειμένων οἰκονομικῶν
ἀναγκῶντων, καὶ πρὸς οἰκονομίαν ἐφοδίων κατὰ τὴν
ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἀπομάκρυνσίν των, ἢ διὰ νὰ μετα-
χειρισθῶσι τὰ ἐκ παρανόμου ὠφελείας κέρδη πρὸς ἀ-
νάκτησιν νέας θέσεως. Δὲν ἐνθυμοῦμαι, πρὸ τῆς 3ης
7θρίου, παράδειγμα Ταμιακοῦ ὑπαλλήλου κλέφαντος
τὰ ἐν τῷ Ταμείῳ χρήματα· ἔκτοτε ὁμῶς πλείους τῶν
δέκα Ταμιῶν ἐλήστευσαν τὰ ὑπὸ τὴν ἐμπιστοσύνην
των Ταμεία, καὶ ἀπώλεσε τὸ Δημόσιον μετρητὰ πολ-
λὰς ἑκατοντάδας χιλιάδων δραχμῶν. Ἐκ τῶν ληστῶν
τούτων μόλις δύο, οἱ ἦττον ἐνοχοί, ὑφίστανται τὴν ἀ-
νήκουσιν εἰς τὴν διαγωγὴν των ποινὴν, οἱ δὲ λοιποὶ ὑ-

πεξέφυγαν αὐτήν, καὶ τινὲς μάλιστα ἀνέκτησαν δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Ἐκ τούτων πάντων τί ἐξάγεται; Ὅτι, ἂν συμβαίνωσι καταχρήσεις, ἂν δὲν ἔχωμεν πιστοὺς καὶ ἱκανοὺς ὑπαλλήλους, ἂν οἱ ἔχοντες τοιαῦτα πλεονεκτήματα θεωροῦνται ὡς σπάνια φαινόμενα, τίς ὁ πταίων; τὸ κακὸν βεβαίως δὲν προέρχεται ἀπὸ τοὺς ὑπαλλήλους.

Οἱ ὑπάλληλοι Κράτους τινὸς δὲν ἀναφύονται ὡς αὐτοφυῆ φυτά. Διὰ τὸ νὰ σχηματίσωσι αἱ Κυβερνήσεις τῆς εὐνομουμένης Εὐρώπης πιστοὺς καὶ ἱκανοὺς ὑπαλλήλους, φροντίζουσι πῶς νὰ παρασκευάσωσι αὐτοὺς ἐγκαίρως, ὡς πράττει ὁ καλὸς ἀγρονόμος, ὅστις ἐπιθυμῶν νὰ μορφώσῃ κήπον ἐκλεκτῶν δένδρων ἢ ἀνθέων, σχηματίζει φυτόριον. Ἡ καλὴ Κυβέρνησις προσλαμβάνει τὸν ὑπάλληλον ἀφοῦ εὔρει εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα συστατικά στοιχεῖα, τὸν δοκιμάζει δι' ἀναλόγου χρονικοῦ διαστήματος εἰς μικρὰς θέσεις, καὶ ὅταν πεισθῇ περὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ, τὸν τοποθετεῖ καταλλήλως, τὸν ἐμφυχώνει περιοδικῶς δι' ἀμοιβῶν ἀνκλόγων, εἴτε ἠθικῶν εἴτε ὑλικῶν, τὸν προάγει, ὅταν ἴδῃ αὐτὸν προβιβασμοῦ ἄξιον, προσέχει νὰ μὴ προσβάλλῃ τὴν φιλοτιμίαν του, οὔτε τὰ δικαιώματά του, καὶ περιποιεῖται, ὅσον εἶδόν τε, τὰς ἀνακαλυφθείσας αὐτοῦ προδιαθέσεις, διὰ νὰ παράξῃ ὅσον οἶδόν τε πλειοτέρας ὠφελείας ἐκ τῆς ὑπηρεσίας του. Τοιοῦτοτρόπως διακρίνει τοὺς ἐξόχου εὐφυΐας καὶ διαπρέποντας, καὶ φέρει αὐτοὺς πλησιέστερα τοῦ κέντρου τῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ τῆ ᾖν χρησιμώτεροι. Παρ' ἡμῖν συμβαίνει ὁλον τούναντίον· ἐλλείπει πρὸ πάντων ἡ μονιμότης, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας κἀνεὶς δὲν εἶνε βέβαιος ὅτι θέλει

μένει εἰς τὴν θέσιν του, περὶ δὲ προβιβασμοῦ λόγῳ ἱκανότητος καὶ πολυχρονίου ὑπηρεσίας, οὐδὲ κἀν δύναται νὰ τολμήσῃ νὰ σχηματίσῃ ἐλπίδα βάσιμον. Ἀπεναντίας ὁ ἱκανὸς, ὁ τίμιος καὶ εὐσυνειδήτος, καὶ ἂν διασωθῇ, μένη παρηγκωνισμένος, διότι μὴ ὦν εὐκαμπτος εἰς τὰς παρανόμους θελήσεις τῶν ἰσχυρῶν, δὲν προστατεύεται τῇ εὐνοικῇ συστάσει αὐτῶν παρὰ τῇ Κυβερνήσει καὶ σχεδὸν λησμανεῖται. Ἄν δὲ συμβῇ προβιβασμὸς, ἐξετάζων τις θέλει μάθει ὅτι εἶνε ἀπόρροια, οὐχὶ ἱκανότητος, τιμιότητος, καὶ ἀρχαιότητος, ἀλλὰ ἰσχυρῶν συστάσεων, καὶ ἀντὶ ὠφελείας ἐπιφέρει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βλάβην καὶ σύγχυσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν. Ὑπάρχει καὶ ἔλλειψις σπουδαιοτάτη, μὴ θεραπευθεῖσα εἰσέτι διὰ Νόμου. Ἡ ἔλλειψις αὕτη εἶνε ἢ μὴ διὰ νόμου ἐξασφάλις πόρου τοῦ ζῆν τῶν ἔνεκα ἡλικίας ἢ βαρέων νοσημάτων καθισταμένων ἀνικάνων δημοσίων ὑπαλλήλων, οἵτινες ἔνεκα τῆς πολυχρονίου ὑπηρεσίας δικαιοῦνται ν' ἀπαιτήσωσι περιθάλψιν διὰ συνταξιοδοτήσεως.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπῆλθον τόσαι μεταβολαί, καὶ ὁμῶς κἀμμία τῶν κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεων δὲν παρήλλαξε τὸ ἀνωτέρω, σωτήριο διὰ πᾶν καλῶς διοικούμενον Κράτος, σύστημα τῆς ἐλογῆς, τῆς μονιμότητος καὶ τῆς διακρίσεως τῶν καλῶν ὑπαλλήλων, καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν, ὅτι μ' ὅλας τὰς μεταβολὰς ταύτας, ἡ Κυβέρνησις αὕτη ὑπηρετεῖται ἀπὸ ἱκανότητος. Ἄν λοιπὸν καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι δὲν παύσῃ πλέον τὸ σύστημα τῆς προσωπικότητος, καὶ δὲν ἐξασφαλισθῇ εἰς τὸ μέλλον ἡ τύχη τῶν ὑπαλλήλων, ἄς μὴ περιμένωμεν κἀνὲν καλὸν, αἱ δὲ καταχρήσεις δὲν θέλουν

παύσει γινόμεναι, καταχρήσεις αἴτινες ὄχι μόνον διατηροῦσι τὸ Ἔθνος εἰς καχεκτικὴν κατάστασιν, ἀλλ' ἀπειλοῦσι καὶ μαρasmus πρόωρον, ἐνῶ ἐνυπάρχουσι εἰς τὸ Ἔθνος ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς υγείας καὶ τῆς ευεξίας.

A.

ENERΓΗΤΙΚΟΤΗΣ.

Ἐνεργητικότης λέγεται ἰσχυρὰ ὠθησις εἰς τὸ ἐνεργεῖν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐπίμονος, πηγάζουσα ἀπὸ ἐσωτερικόν τι αἰσθημα ζωηρότητος καὶ κινήσεως.

Ἡ ἐνεργητικότης εἶναι φυσικὴ ἢ ἠθικὴ, σωματικὴ ἢ ψυχικὴ. Φυσικὴ ἐνεργητικότης εἶναι ὅταν δύο άτομα, ἔχοντα τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, τὸ αὐτὸ γένος, τὴν αὐτὴν κρᾶσιν, καὶ ὑποβληθέντα εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ ζῆν, εἰς τὰς αὐτὰς γυμνάσεις, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος τῆς ἀνατροφῆς, δὲν ἀποκτῶσι τὴν αὐτὴν δραστηριότητα καὶ τόλμην, μολοντί ἀμφοτέρω φαίνονται χαίροντα ὁμοίαν υγείαν καὶ ἔχοντα ὁμοίαν κατασκευὴν καὶ ὁμοίαν δύναμιν.

Φαίνεται ὅτι ἡ ἐνεργητικότης μεταδίδεται εἰς τὰ τέκνα ἀπὸ τοὺς γονεῖς. Ὅταν οὗτοι εἶναι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας, καὶ εἰς τὸ πῦρ τῶν πρώτων ἐρώτων, θέλουσι μεταδώσει εἰς τὰ τέκνα των πολὺ πλεονέτερον ἐνεργητικότητα, πρὶ ὅσῃ ἀποκτῶσι τὰ γεννώμενα ἀπὸ γονεῖς ἐκνευριζμένους ἀπὸ τὰ γηρατεῖα ἢ ἀπὸ ἄλλας αἰτίας. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι τὰ τέκνα τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ τὰ ἐκ κλεψιγαμίας γεννώμενα, τὰ μὲν, διότι οἱ γάμοι ἐγένοντο πάντοτε εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας, τὰ δὲ, διότι συλλαμβάνονται εἰς τὴν ὀρμητικὴν φλόγα τοῦ κρυφίου ἔρωτος.

Κατὰ συνέπειαν καὶ ἡ ἀνθρωπίνῃ φυλῇ δύναται νὰ βελτιωθῇ, ὡς βλέπομεν ὅτι βελτιοῦνται καὶ διαφορῶν ζώων γένη, ὡς τῶν ἵππων κτλ. Ἀλλὰ, καὶ ἂν ἐκ φύσεως ἤθελον δοθῇ εἰς τὸ ἄτομον τὰ σπέρματα τῆς ἐνεργητικότητος, ταῦτα ἐνδέχεται νὰ ἐξασθενήσωσιν, ἢ νὰ ἐξουθενωθῶσιν, ὥστε νὰ καταστήσῃ εἰς πλήρη χαίνωσιν, ἐὰν δὲν δοθῇ ἀνάλογος ἀνατροφή πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν σπερμάτων τούτων, καὶ ἐνίσχυσιν καὶ πρόοδον αὐτῶν. Ὁ Λυκούργος ἀπέδειξε τούτο διὰ τῆς διαφοροῦ ἀνατροφῆς τῶν δύο κυνῶν κατὰ πρῶτον, καὶ ὕστερον διὰ τῆς ἀνατροφῆς ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες, καθ' ὅσον μὲν ἀνετρέφοντο διὰ τῶν νόμων τοῦ Λυκούργου, ἦσαν οἱ ἀνδρείότεροι καὶ τολμηρότεροι ὄλων τῶν Ἑλλήνων, ὅταν δὲ ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ αὐτοῦ, ἠνέχθησαν τοὺς σκληροτέρους τυράννους, καὶ ἐγένοντο πολλάκις λεία καὶ ἀνδράποδα τῶν Αἰτωλῶν καὶ ἄλλων ἐθνῶν.

Ἡ ψυχικὴ ὁμῶς ἐνεργητικότης φαίνεται ὅτι ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς μᾶλλον εἰς τὴν ὑπεροχὴν τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τὴν αἰσθητικότητα. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι ὄντες μὲν λιγνοὶ καὶ ἀσθενοῦς κράσεως, ἀλλ' ἔχοντες ἀκαταδάμαστον δραστηριότητα, ὄντες διαπύρου χαρακτήρος, ἐπιμένοντες ἐνθέρμως εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των, καὶ, ἀκλόνητοι εἰς τὰς θελήσεις των, εἶναι πρόθυμοι νὰ ἀναδεχθῶσι μετ' ἐπιμονῆς παντὸς εἶδους κινδύνους. Τοιοῦτοι, πρὸ πάντων, εἶναι οἱ χολερικοῦ κράσεως, οἵτινες ἔχουσι σφυγμὸν ταχὺν καὶ θερμότητα καυστικὴν ὡς τῶν πυρεσσόντων, ἀνησυχίαν, εἶναι εὐερέτιστοι εἰς ὀργὴν, ὀξύθυμοι καὶ ἔχουσιν ὕπνον διακεκομμένον, ἐκ τῶν ὁποίων προκύπτει ὅτι οὗτοι ἔ-

χουσιν ἐλατήριον ἀκαταδάμαστον, καὶ μέγιστον νευρικόν ἐρεθισμόν.

Ἐκτός τῆς ἐνεργητικότητος, ἣτις ἐκ φύσεως γεννᾶται εἰς τὰ ἄτομα, ὑπάρχουν τινὰ μέσα δυνάμενα νὰ αὐξήσωσιν, ἢ νὰ ἐλαττώσωσιν αὐτήν· καὶ πρῶτον μὲν εἶναι τὸ κλίμα, τὸ ὁποῖον ἀναλόγως τῆς φύσεως αὐτοῦ δύναται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους πλειοτέραν ἢ ὀλιγωτέραν ἐνεργητικότητα. Ἐν γένει, οἱ κατοικοῦντες τὴν Εὐρώπην εἶναι τολμηρότεροι, ἐργατικώτεροι καὶ δραστηριώτεροι τῶν Ἀσιανῶν. Οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ βουνὰ, εἰς τόπους κρημνώδεις, προσβαλλομένους ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, εἶναι ἐνεργητικώτεροι τῶν εἰς τὰς πεδιάδας, τὰς κοιλάδας, καὶ εἰς μέρη ὅπου ὁ ἀὴρ εἶναι ὑγρὸς, θερμὸς καὶ χαυνωτικὸς. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐθεωροῦντο ζωηρότεροι καὶ ἀγχινοῦστεροι ἀπὸ τοὺς Βοιωτοὺς. Καὶ τῶ ὄντι, καθ' ὅλην τὴν γῆνιν σφαιραν ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν τὴν παρατήρησιν, ὅτι οἱ ὄρεινοὶ φέρονται μὲ πολλὴν ἐνεργητικότητα κατὰ τῆς τυραννίας, ὄχι τόσο διότι ἔχουν πεποιθητὴν εἰς τὴν ὀχυρότητα τῶν τόπων, ἀλλὰ διότι ἐνυπάρχει εἰς αὐτοὺς τόλμη ἀγέρωχος καὶ ἀκαταδάμαστος· ἐξ ἐναντίας οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰς πεδιάδας ὑποκύπτουν τὸν αὐχένα εὐκόλως εἰς τοὺς παρουσιαζομένους κατακτητὰς.

Αἱ νῆσοι προσέτι φαίνεται ὅτι ἀναπτύσσουν τὴν ἐνεργητικότητα εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων, περιπλέοντες πάντοτε θαλάσσης, καταφεύγοντες εἰς τοὺς παρά τῶν τρικυμιῶν προσβαλλομένους βράχους, καὶ ἀντιπαλαίοντες πάντοτε μὲ μεγάλους κινδύνους, ἀποκτοῦν τόλμην καὶ ἐνεργητικότητα πλειοτέραν παρά τοὺς κατοίκους τῶν παρακειμένων εἰς τὰς

νῆσους ἠπειρῶν, καὶ φαίνονται κατεχόμενοι ἀπὸ ιδέας περὶ τῆς ἀξίας καὶ δυνάμεως ἐκυτῶν ἀνωτέρας τῆς πραγματικότητος.

Προσέτι εἶναι ὁμολογούμενον, ὅτι τὸ εἶδος τῆς τροφῆς ἔχει μεγίστην ἐπιβροήν εἰς τὴν ἐνεργητικότητα. Ὅσοι τρέφονται μὲ κρέατα, μὲ τροφὰς δυναμοποιᾶς, ἐρεθιστικὰς, ἀρτυμέναις μὲ ἀρώματα, ἔχουν πλειοτέραν φυσικὴν ἰσχὺν καὶ ἐνεργητικότητα, παρά οἱ τρεφόμενοι μὲ ρίζας, μὲ καρπούς καὶ μὲ γλυκέα ἢ μωρὰν γεῦσιν ἔχοντα λαχανικά.

Ἄλλὰ τὸ εἶδος τῆς κυβερνήσεως καὶ ὁ ἀρμόδιος τρόπος τῆς ἀνατροφῆς, συνδυαζόμενα καὶ μὲ τὴν θρησκείαν, συντελοῦν μεγάλως εἰς τὸ νὰ αὐξήσωσιν, ἢ νὰ ἐλαττώσωσιν τὴν ἐνεργητικότητα τῶν ἐθνῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐνεργοῦνται αὐταί. Διὰ νὰ γνωρίσωμεν πόσον τὸ εἶδος τῆς κυβερνήσεως δύναται νὰ αὐξήσῃ, ἢ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἐνεργητικότητα ἑνὸς ἔθνους, ἄς παρατηρήσωμεν τὸ Ῥωμαϊκόν. Οἱ ἀρχαῖοι ἐκεῖνοι Ῥωμαῖοι, οἵτινες διὰ τῆς ἰσχύος αὐτῶν κατέστησαν κύριοι τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ἀγέρωχοι ἐπὶ τοῦ θήματος, καὶ ἐπὶ τῆς ὑπατικῆς ἐδρας, ὡς καὶ ὅταν εἶχον τὸ ξίφος εἰς χεῖρας, παρήκμασαν, καὶ ἐξέπεσαν τῆς ἀξίας των, ἅμα ἀπώλεσαν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Οἱ Ἕλληνες, τὸ πρῶτιστον ἔθνος τοῦ κόσμου διὰ τὴν ἀγχινοίαν του, τὰς τέχνας του, τὴν ἀνδρίαν του, ὁποῖοι ἀπέβησαν μετὰ τὴν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὑποδούλωσιν αὐτῶν! Ὅταν τὰ ἔθνη διασώζουσιν τὴν ἐλευθερίαν των, τὴν μητέρα πάσης ἐνεργητικότητος, εἶναι πλήρη τόλμης καὶ ἐνθουσιασμοῦ· κυριευθέντα δὲ ἀπὸ τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν χαυνότητα, ὑπο-

δουλόνοται, λησμονοῦν τοὺς θριάμβους των, καὶ ἐκπίπτουν εἰς ἓν εἶδος ἀξιοκατακρίτου ἀπαθίας καὶ χαυνώσεως, ὥστε ἡ Σπάρτη καθίσταται, ὡς ἄλλη Σύβαρις. Ἐθνη τινὰ κατέστησαν διὰ παντός ὑπόδουλα· διότι νόμοι, ἤθη καὶ ἔθιμα ἀρμόδια πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τοὺς ἔδωσαν διὰ παντός τὰς χεῖρας.

Ὅστις θέλει νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς ἐνεργητικότητος, τῆς ὁποίας ἡ ἰδιοσυγκρασία του εἶναι ἐπιδεκτικὴ, πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὰ ἑξῆς.

1. Ὅτι ἡ ἐνεργητικότης ἀναπτύσσεται κυριωτέρως εἰς τοὺς ἄνδρας, εἰς τὴν ὄριμον ἡλικίαν, καὶ εἰς τὰς χοληρικός κράσεις.

2. Ὅτι ἡ ἐνεργητικότης ὑπάρχει κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς κατοικοῦντας εἰς τόπον ἔχοντα ἀέρα στεγνόν, καθαρὸν, ζωηρὸν, καὶ τερπνόν ὡς τῶν βουνῶν, καὶ μᾶλλον ψυχρὸν παρά θερμόν.

3. Ὅτι ἡ ἐνεργητικότης πρέπει νὰ διατηρῆται δι' ἀναλόγων γυμνάσεων, ὡς τὸ κυνήγιον, καὶ ἄλλας πράξεις τόσον φυσικῆς ὡς καὶ ἠθικῆς ἰσχύος, καὶ διὰ ζωῆς ἀνεξαρτήτου, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ νὰ ἐμπνέεται μὲ ὑψηλὰ καὶ γενναῖα αἰσθήματα.

4. Ὅτι πρέπει νὰ τρέφεται τις κυριωτέρως μὲ τροφὰς κρεατώδεις, ν' ἀπέχη ἀπὸ πολλὰ ποτὰ, νὰ μὴν ὑπόκειται εἰς μέθην καὶ ν' ἀπομακρύνῃ τὰς ἡδονὰς, αἵτινες ἐκχαυνοῦσι τὸν χαρακτήρα.

5. Ὅτι ἡ ἐρημία, ἡ μοναξιά, ἡ καὶ ἡ δλίγη μὲ τοὺς ἀνθρώπους συγκοινωνία, αὐξάνουν τὴν ἐνεργητικότητα, καθὼς ἡ ὄρασις δυναμοῦται εἰς τὸ σκότος, καὶ διορθᾷ καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἀντικείμενα. Τὰ αἰσθήματα εἰς τοιαύτην κατάστασιν μὴ σπαταλεῦόμενα

μεταξὺ πολλῶν ἀντικειμένων γίνονται βιαιότερα.

6. Ἀλλὰ τὸ σημαντικώτερον μέσον πρὸς διατήρησιν τῆς ἐνεργητικότητος εἶναι ἡ ἀποχὴ τῶν ἡδονῶν. Πόσον ἡ κατάχρησις αὐτῆ, λέγει ἀξιολογὸς τις παρατηρητῆς, ὁ Ἀρεταῖος, ἐκχαυνώνει τὰ σώματα, καὶ ἐξασθενίζει καὶ τοὺς ἰσχυροτέρους νόας, ἡμποροῦμεν νὰ τὸ παρατηρήσωμεν εἰς τοὺς εὐνούχους, οἵτινες κατασταίνονται γυναικῶδεις καὶ ἀνανδροί, ἐνῶ οἱ ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς τὸ σπέρμα τοῦτο τῆς ζωῆς εἶναι ἀνδρεῖοι, ζωηροί, ἐνεργητικοί, τολμηροί καὶ γενναῖοι. Διὰ τῆς ἀποχῆς τῶν ἡδονῶν ἄτομα ἀσθενοῦς κράσεως κατορθοῦν νὰ ὑπερνικῶν ἄνδρας ῥωμαλαίους, ὅταν οὔτοι ἐκνευρίζωνται διὰ τῆς καταχρήσεως τῶν ἡδονῶν.

Ἡ ἐνεργητικότης, οὕτω διατηρουμένη, εἶναι τὸ ἐλατήριον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ νοῦς ἀνυψοῦται, ἡ ποίησις στολιζέται μὲ εὐγενῆ αἰσθήματα καὶ ποικίλεται μὲ λαμπρὰ καὶ ζωηρὰ εἰκόνας, αἱ δὲ ὠραῖαι τέχναι λαμπρύνονται, ἐνῶ ἡ κατάχρησις τῶν ἡδονῶν ψυχραίνει τὴν φαντασίαν, καὶ καταστρέφει τὸν ἐνθουσιασμόν.

Πόσα λαμπρὰ παραδείγματα τῆς ἐνεργητικότητος ταύτης μᾶς παρέχει ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαίων χρόνων, πρὸ πάντων τῆς Ῥώμης, καὶ τῆς Σπάρτης! Πόσον ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος καὶ ἐλευθερίας ἀνύψωνε τοὺς ἄνδρας τούτους ὑπεράνω τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως! Πόσον τὰ ἀνδρικὰ ταῦτα αἰσθήματα ἤξυζαν τὴν μεγαλοπροσύνην αὐτῶν!

Ἄνευ τοιαύτης ἐνεργητικότητος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀνυψωθῇ τις εἰς τὸν βαθμὸν ἐκεῖνον ὅστις κατασταίνει τοὺς ἐξόχους νόας, καὶ νὰ μεθέξῃ τῶν σπιν-

θήρων εκείνων τῆς ζωῆς, οἵτινες ἀπαθανατίζουσι τοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ ἐνεργητικότης λοιπὸν εἶναι ἡ ἱερὰ πηγὴ τοῦ ἐν-
ουσιασμοῦ ἢ ἐστὶ τῆς ἀνδρίας καὶ τῆς δόξης, αἵτινες
λαμπρύνουσι τοὺς ἐνδοξοτέρους αἰῶνας, καὶ τὰ γεν-
ναιότερα τοῦ κόσμου ἔθνη.

Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ἡ φυσικὴ ἢ ἠθικὴ ἐξαχρείωσις,
ἡ χαμῆρπεια καὶ ἡ διαφθορὰ σβύνουσι παντὸς εἶδους
ἀγχίνοισιν, καὶ οὕτω βυθίζονται εἰς τὸ ὄνειδος καὶ τὰ
ἔθνη καθὼς καὶ τὰ άτομα.

Ματαίως ἐν ἔθνος ἀγανακτεῖ ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς
καρδίας του διὰ τὸν ἐπικείμενον εἰς αὐτὸ ζυγὸν τῆς
δουλείας. Ὡς ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἀρετὴ ἦσαν ἡ αἰτία
τῆς ζωῆς αὐτοῦ, οὕτως ἡ δουλεία καὶ ἡ διαφθορὰ γί-
νονται ὁ τάφος του.

ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΤΩΝ ΛΙΒΑΔΙΩΝ.

Τὸ κεφάλαιον τῆς κτηνοτροφίας ἐθεωρήθη ὡς τὸ
οὐσιωδέστατον, ὕστερον ἀπὸ τὸ τῶν δημητριακῶν καρ-
πῶν, καὶ δικαίως, διότι τὸ προϊόν τῆς κτηνοτροφίας, τὸ
κρέας, εἶναι τὸ μόνον μέσον ὅπερ δύναται νὰ ἀναπλη-
ρώσῃ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἄρτου, ἢ νὰ μετριάσῃ τοῦλά-
χιστον τὴν χρῆσιν αὐτοῦ.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀχώριστος ἀπὸ τὴν γεωργίαν,
διότι χορηγεῖ τὰ κυριώτερα μέσα τῆς καλλιιεργείας,
τὸν ἵππον καὶ τὸν βοῦν, οἵτινες σύρουν τὸ ἄροτρον καὶ
μεταφέρουν τοὺς καρποὺς, καὶ διότι ἡ εὐφορία τῶν ἀ-
γρῶν ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν κόπρον,
προϊὸν κυριωτέρως τῶν κτηνῶν.

Ἐὰν ἀφεθῶμεν μόνον εἰς τὸ κατὰ φύσιν φυόμενον χόρ-
τον ἐπὶ τῆς γῆς, ὅχι μόνον μέγας ἀριθμὸς κτηνῶν δὲν δύ-
ναται νὰ τραφῇ, ἀλλὰ τὸ κτήνος δὲν δύναται νὰ εὐρίσκη ἄ-
φθονον τροφὴν κατὰ πάντα τόπον, κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔ-
τους, καὶ κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἡμερονυκτίου. Τὰς δυσκο-
λίας ταύτας παρατηρήσαντες μεταξὺ τῶν προοδουσάντων
εἰς τὰς γεωργικὰς καὶ οἰκονομικὰς θεωρίας ἐθνῶν, καὶ
σκεπτόμενοι ὅτι ὅσον πλειότερον αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν
κτηνῶν, τόσον πληθύνονται καὶ τὰ προϊόντα τῆς γεωρ-
γίας, ὅσον δὲ ταῦτα πλειότεραν ἀφθονίαν τροφῆς χο-
ρηγοῦσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον, τόσον πλειότερον συντρέ-
χουν εἰς τὴν ἡσυχίαν καὶ εὐημερίαν τῆς κοινωνίας, ἐ-
στοχάσθησαν πῶς νὰ κατορθώσωσιν, ὥστε εἰς ὀλιγώ-
τερον τόπον νὰ διατηρῶσι πλειότερα κτήνη, καὶ ὡς
μόνον μέσον εὐρέθη ἡ σύστασις τῶν τεχνητῶν λιβα-
δίων, διὰ τῶν ὁποίων ἠδύναντο νὰ προμηθεύωνται με-
γίστας ποσότητας χόρτου ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως
τῶν γαιῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὔτε ἐν εἶδος χόρτου ἦτον
ἀρμόδιον πρὸς τροφὴν παντὸς εἶδους κτηνῶν, οὔτε ἐ-
κάστη γῆ ἠδύνάτο νὰ ἦναι κατάλληλος πρὸς παντὸς
εἶδους χόρτου παραγωγὴν, οὔτε πᾶσα ὥρα τοῦ ἔ-
τους ἠδύνάτο νὰ ἦναι ἀρμοδία πρὸς παραγωγὴν παν-
τὸς εἶδους χόρτου, διὰ νὰ θεραπεύσωσιν ὅλα ταῦτα,
καὶ νὰ καταστήσωσιν ὠφελιμωτέραν τὴν σύστασιν τῶν
τεχνητῶν λιβαδίων, εὔρον διάφορα εἶδη χόρτων, τῶν
ὁποίων ἡ χρῆσις ὑπέσχετο πλειότεραν ὠφέλειαν.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, δυστυχῶς, ἡ σύστασις τῶν τε-
χνητῶν λιβαδίων εἶναι ὀλοτελῶς ἄγνωστος, ἐκτὸς
μόνον τοῦ ἐκ μηδικῆς πόας (τριφυλλίου), τοῦ ὁποίου
ἡ χρῆσις εἰσῆχθη εἰς ὀλιγώτατα μέρη. Ἄλλὰ καὶ

ἂν πανταχοῦ ἤθελεν εἰσαχθῆ ἡ χρῆσις αὐτοῦ, ὁ σκοπὸς τῆς συστάσεως τῶν τεχνητῶν λιβαδίων, ἦτοι ἡ αὐξήσις τοῦ ἀριθμοῦ παντὸς εἶδους κτηνῶν, δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ μόνον δι' αὐτοῦ. Τὸ τριφύλλιον εἶναι μὲν ἄφθονον προϊόν, ἀλλ' ἀπαιτεῖ ἀπαραιτήτως νὰ ποτίζεται καὶ νὰ κοπρίζεται καλῶς, ἐργασία, ἣτις δὲν εἶναι εὐκόλος εἰς πᾶσαν θέσιν καὶ εἰς πάντα ἄνθρωπον, ἀπαιτεῖ νὰ σπέρνεται εἰς γῆν ἔχουσαν βάθος, διὰ νὰ εἰσδύωσιν ἐν αὐτῇ αἱ μακραὶ καὶ διαπεραστικαὶ ρίζαι του. Ὅταν δὲ ταῦτα λείψουν, τὸ τριφύλλιον δὲν δύναται νὰ τελεσφορήσῃ, ἢ τοῦλάχιστον νὰ προάξῃ ἀνάλογον ὠφέλειαν. Διὰ τοῦτο κατέφυγον εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἄλλων εἰδῶν χόρτων. Κατὰ τὴν ποιότητα λοιπὸν τῶν γαιῶν μεταχειρίσθησαν καὶ χόρτα εἰς τὴν σπορὰν τῶν τεχνητῶν λιβαδίων, δυνάμενα νὰ τελεσφορήσωσι καὶ νὰ προάξωσιν ἀναλόγους ὠφελείας.

Δὲν ἤρκεσεν ὁμως οὐδὲ τοῦτο μόνον. Τὰ τεχνητὰ λιβάδια προάγουσιν χόρτον ἄφθονον μόνον τὸ θέρος. Μετὰ τὸ φθινόπωρον, ἡ ὠφέλειά των εἶναι ὀλίγη καὶ ἀσήμαντος· κατέφυγον λοιπὸν εἰς φυτὰ βλαστάνοντα κατὰ τὸν χειμῶνα, καὶ εἰς ρίζας, δι' ὧν νὰ χορηγῶσι χλωρὰν τροφήν εἰς τὰ κτήνη, διότι ἡ ξηρὰ τροφή, ἐκτὸς τῶν δυσκολιῶν τῆς ἐναποθηκείσεως κτλ. δὲν εἶναι καὶ ἀρκετὰ ὑγιεινῆ, διδομένη διαρκῶς εἰς τὰ κτήνη, ἢ δὲν συντελεῖ εἰς τὴν πάχυνσιν, ἐὰν δὲν ᾔηται ποικίλη. Διὰ ταῦτα, ὁ κατάλογος τῶν πρὸς τροφήν τῶν κτηνῶν ἀναγκαίων χόρτων ἐπλουτίσθη μὲ ἄλλα διάφορα εἶδη φυτῶν χρησίμων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Τεχνητὰ λιβάδια ὠνομάσθησαν διότι σπείρονται, καὶ πρὸς διαφορὰν τῶν ὅσα φυσικῶς ὑπάρχουσι τοιαῦτα.

Διὰ τῆς σπορᾶς ὄχι μόνον ἐπιτυγχάνομεν ὅτι ἡ φύσις μᾶς χορηγεῖ διὰ τῶν φυσικῶν λιβαδίων, ἀλλὰ κατορθόνομεν νὰ ἀναπληρώσωμεν καὶ πολλὰς ἐλλείψεις τῆς φύσεως, προερχομένας ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν γαιῶν, ὡς ἐκ τοῦ εἶδους τῶν χόρτων, ὡς ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ὕδατος κτλ. ὥστε ἡ ἐκ τῶν τεχνητῶν λιβαδίων ὠφέλεια δύναται ν' ἀποβῆ πολὺ σημαντικώτερα τῆς τῶν φυσικῶν διότι ὁ ἄνθρωπος, ἐξετάσας τὴν φύσιν ἐκάστου φυτοῦ ἀρμοδίου πρὸς παραγωγὴν χόρτου, εὐρίσκει καὶ εἰς ποῖον εἶδος γῆς ἀρέσκεται τοῦτο πλειότερον, ὥστε δύναται ὄχι μόνον πλειότερον προϊόν ν' ἀπολαμβάνῃ, ἀλλὰ καὶ ὅπου φυσικῶς δὲν ὑπῆρχον λιβάδια, δι' ὅποιανδήποτε αἰτίαν, δύναται ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς τέχνης νὰ κατορθώσῃ τοῦτο μεταχειριζόμενος ὅποιον εἶδος χορτοφόρου φυτοῦ ἀρέσκεται πλειότερον εἰς τὸ εἶδος τῆς γῆς, ὅπερ ἔχει εἰς τὴν ἐξουσίαν του.

Ὅλα τὰ πρὸς χόρτον χρήσιμα φυτὰ, ὅσα ὑπάρχουσιν εἰς τὰ φυσικὰ λιβάδια, χρησιμεύουσι καὶ εἰς σπορὰν τῶν τεχνητῶν λιβαδίων, μὲ μόνην τὴν παρατήρησιν ὅτι ἐκαστον αὐτῶν ἀρέσκεται κατ' ἐξαιρέσιν εἰς ἓν εἶδος μᾶλλον γῆς, ἢ εἰς ἕτερον, καὶ ἐνταῦθα συντρέχει ἡ τέχνη διὰ νὰ προαχθῆ ἀπὸ δοθεῖσάν τινα ἔκτασιν γῆς ὅσον ἔνεστι πλειότερα ποσότης χόρτου.

Κυριώτερα ὁμως εἶδη χορτοφόρων φυτῶν ἐξ ὧν συνίστανται τὰ τεχνητὰ λιβάδια, εἶναι ἡ μηδικὴ πόα, κοινῶς ἡμερον τριφύλλιον (luzerne) ἢ ὀνοβρυχίς, σαινὸν (sain foin) καὶ τὸ ἄγριον τριφύλλιον (trefle).

Ὅσα εἶπομεν περὶ τῆς καλλιεργείας τοῦ ἡμέρου τριφύλλιου (Βιβ. τοῦ λαοῦ φυλ. Β'. σελ. 164.) ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ τῶν δύο ἄλλων χορτοφόρων φυτῶν, μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι ἡ μὲν ὀνοβρυχὶς ἀντέχει πολὺ καὶ εἰς τὸ φύχος καὶ εἰς τὴν ξηρασίαν, καὶ ἐπιτυγχάνει εἰς γαίας, αἵτινες οὔτε διὰ τὸ ἡμέρον οὔτε διὰ τὸ ἄγριον τριφύλλιον εἶναι ἀρκούντως κατάλληλοι. Τὸ δὲ ἄγριον τριφύλλιον τελεσφορεῖ εἰς ἀργιλώδεις καὶ ἀμμώδεις γαίας, ἔστω καὶ νὰ μὴ ἔχωσιν αὐταὶ ἀρκετὸν βάθος, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχωσιν ὀλίγην ὀροσερότητα ἢ ὑγρασίαν.

Ἐκτὸς τῶν τεχνητῶν λιβαδίων, ἅτινα δύνανται νὰ διατηρηθῶσι καὶ μέχριδεκαπέντε ἐτῶν, τὰ ὁποῖα ὅμως εἶναι συμφερότερον νὰ μὴ διατηρῶσι πλέον τῶν ἐπτὰ, ὑπάρχουσι καὶ τινὰ χορτοφόρα φυτὰ, ἅτινα, σπειρόμενα ὁμοῦ μὲ τοὺς δημητριακοὺς καρπούς, καθίστανται ὠφέλιμα. Μετὰ τὸ θέρισμὸν τῶν καρπῶν τούτων, ὑπάρχει ἀφθονὸς βοσκή εἰς τὰ ποιμνία δι' ἓν ἔτος. Πολλὰκις φυλαττόμενα αὐτὰ ἀπὸ τὰ ζῶα τὴν ἀνοιξιν, γίνονται καλὰ διὰ κόψιμον, ἀκολούθως δὲ χρησιμεύουν εἰς βοσκήν τῶν ποιμνίων μέχρι τοῦ φθινοπώρου, ὅτε ὀργόνουσι τὸν ἀγρὸν καὶ τὸν σπέρνουσι σῖτον.

Τὸ ἄγριον τριφύλλιον θεωρεῖται ὡς ἓν τῶν καταλληλοτέρων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον χορτοφόρων φυτῶν, διότι ὄχι μόνον δὲν ἐμποδίζει τὸν σῖτον, σπειρόμενον ὁμοῦ μὲ αὐτόν, διότι δὲν ἀποκτᾷ πολὺ ὕψος, ἀλλὰ, καὶ ὅταν ὁ σῖτος θερισθῇ, παρέχει ἀφθονὸν καὶ ἀξιόλογον τροφήν εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν κτηνῶν. Παρετηρήθη δὲ ὅτι καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ αὐτὸς ἀγρὸς σπειρόμενος σῖτον κερποφορεῖ ἀξιόλογα. Ἡ βελτίω-

σις αὐτῆ, ἢ προέρχεται ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως τοῦ φυτοῦ τούτου, ἢ εἶναι ἔμμεσον ἀποτέλεσμα, διότι τὰ ζῶα, εὐρίσκοντα ἀδιακόπως τροφήν εἰς τὸν ἀγρὸν, καὶ διαμένοντα ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἐπ' αὐτῶν, κατασταίνουσι διὰ τῆς κόπρου των γονιμώτερον αὐτόν.

Διὰ τῆς σπορᾶς χορτοφόρου τινὸς φυτοῦ ἐντὸς τῶν δημητριακῶν καρπῶν, δύναται ὁ γεωργὸς νὰ καταστήσῃ ὠφελιμώτερον τὸν ἀγρὸν, διότι ἀντὶ ν' ἀφήσῃ αὐτὸν χέρσον μετὰ τὴν σὺναξιν τῶν δημητριακῶν καρπῶν καὶ οὕτω νὰ μείνῃ ἀχρηστος, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν, ἡμπορεῖ νὰ λάβῃ τὴν ἐκ τοῦ χόρτου ὠφέλειαν, ἣτις δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητος. Ὁ ἀγρὸς οὗτος κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον, ὄχι μόνον θέλει ὠφελῆσαι τὸν ἰδιοκτῆτην αὐτοῦ διὰ τῆς βοσκῆς τὴν ὁποῖαν χορηγεῖ εἰς τὰ ζῶα, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς εὐφορίας, εἰς ἣν διὰ τοῦ μέσου τούτου προπαρασκευάζεται.

Δι' ὅλων ὅμως τῶν ἐκτεθέντων τρόπων ὁ γεωργὸς δὲν δύναται νὰ ἔχῃ χλωρὸν χόρτον, ἢ ὑγρὰν τροφήν τὸν χειμῶνα διὰ τὰ κτήνη του· διηνεκῆς δὲ χρῆσις τοῦ ξηροῦ χόρτου, ὄχι μόνον εἶναι πολυέξοδος, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ συντελεστικὴ πρὸς πάχυνσιν τῶν κτηνῶν, διὰ τοῦτο κατέφυγον εἰς ἄλλα φυτὰ, τὰ ὁποῖα διατηροῦσι χλωρὰ καθ' ὅλον σχεδὸν τὸν χειμῶνα τὰ φύλλα των, καὶ εἰς ῥίζας, αἵτινες παράγουσιν ἰκανὴν ἀφθονίαν ὑγρᾶς τροφῆς. Ἐκ τῶν πρώτων ὑπάρχουσι διάφορα εἶδη κράμβης, ἐκ τῶν δευτέρων τὰ γαιόμηλα, τὰ κοκκινογούλια δὲ, τὰ δαυκία, ἢ βουνιάς καὶ ἄλλα ὅμοια χρησιμεύουσι συγχρόνως καὶ διὰ τῶν φύλλων των καὶ διὰ τῶν ῥιζῶν των, ὥστε διὰ τῆς ἀφθονίας καὶ τῆς παικίλιας τῆς τροφῆς, κατώρθωσαν νὰ τρέφωσιν ἀφθόνως

τὰ κτήνη, νὰ τὰ κατασταίνωσιν ἰσχυρὰ πρὸς ἐργασίαν, νὰ τὰ παχύνωσι, διὰ νὰ παράγουν πλειότερον καὶ καλύτερον κρέας, καὶ τελευταῖον διὰ τῆς πληθύος τῶν κτηνῶν νὰ ἀπολαμβάνωσι πλειότερον κόπρον, καὶ κατὰ συνέπειαν, νὰ κατασταίνωσιν εὐφόρους πλειοτέρας γαίας, καὶ ν' αὐξάνωσι σημαντικώτατα τὰς ἐκ τῆς γεωργίας ὠφελείας. Περὶ τῆς ἐκ τῶν χόρτων τούτων καὶ τῶν ριζῶν ὠφελείας, ὡς καὶ περὶ τῆς καλλιεργείας αὐτῶν θέλομεν κάμει ἀκολούθως λόγον.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΙΚΟΔΟΤΗΣΕΩΣ.

Περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ἀντικειμένου τῆς προικοδοτήσεως, τοῦ ὁποίου ἡ πραγματοποίησις δύναται νὰ καταστήσῃ ἰδιοκτίτας γαιῶν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπομένως νὰ τοὺς καταστήσῃ εὐτυχεῖς, ὅσα καὶ ἂν ῥηθῶσι, πάλιν δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ἱκανὰ, προκειμένου μάλιστα νὰ συνταχθῇ ἡδὴ ὁ περὶ προικοδοτήσεως νόμος, ἂν ἐπίσημοι ὑποσχέσεις ὑπουργῶν θεωρῶνται ὑποχρεωτικαί διὰ τοὺς διαδόχους των. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη πρέπει νὰ συζητηθῇ μεταξὺ τῶν ἐχόντων συμφέρον πρὸ πάντων, ἦτοι τοῦ λαοῦ, ὅστις εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ γνωρίσῃ καὶ τὰς ὠφελείας καὶ τὰς εὐκολίας τῆς ἐκτελέσεως. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐδημοσιεύσαμεν ἐκτεταμένην τι νὰ διατριβὴν περὶ τούτου, ἐρχόμεθα δὲ ἤδη νὰ κάμωμεν καὶ ἄλλας τινὰς παρατηρήσεις, ἐλπίζοντες ὅτι ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν ἰδεῶν, ἐκ τῆς συζήτησεως αὐτῶν μεταξὺ τῶν προσώπων, ἅτινα εἰσὶν ἀρμολιώτεροι χριταί, νὰ σχηματισθῇ γενικὴ πεποιθήσις, ὅπερ καὶ τὴν σύν-

ταξιν τῶν νόμων εὐκολύνει, καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως κατασταίνει ἐπιτυχῆ.

Παραδεχόμεθα ὅτι ἡ οἰκογένεια πρέπει νὰ προικοδοτηθῇ μὲ ἑκατὸν βασιλικά στρέμματα γῆς, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖναι ἡ ἀξία αὐτῶν. Τοσαύτη ποσότης στρεμμάτων εἶναι ἀπαραίτητος εἰς ἕκαστον γεωργόν. Ὑπάρχουσι γεωργοὶ δυνάμενοι νὰ καλλιεργήσωσι καὶ πλειοτέραν ποσότητα στρεμμάτων, ἀλλ' ἐπειδὴ πολλοὶ καλλιεργοῦν καὶ ὀλιγώτερα, παραδεχόμεθα ὡς μέσον ὄρον τὴν ποσότητα τῶν ἑκατὸν στρεμμάτων.

Περὶ τοῦ ποῖα πρέπει νὰ ᾖναι τὰ προσόντα τοῦ προικοδοτουμένου, δὲν νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ εἰπώμεν ἡμεῖς ἄλλο, εἰμὴ ὅτι εὐχῆς ἔργον θεωροῦμεν νὰ ᾖναι ὅσον ἐνεστὶν εὐρύτερα ταῦτα, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἡ προικοδοτήσις τῶν ἐλληνικῶν οἰκογενειῶν ἀφορᾷ συγχρόνως καὶ τὸ δημόσιον συμφέρον, διότι οἱ προικοδοτούμενοι θέλουν καταστῆσι γονιμώτερας καὶ προακτικώτερας τὰς γαίας, ὅσας λάβωσιν εἰς προικοδοτήσιν.

Ἀπαιτοῦμεν ὅμως προνόμια τινὰ ὑπὲρ μιᾶς τάξεως προικοδοτουμένων, τὰ ὁποῖα θεωροῦμεν ἀπαραίτητα.

Ἐκαστος Ἕλληγν εἶναι κάτοικος μιᾶς κοινότητος, εἴτε γεννηθεὶς εἴτε ἀποκατασταθεὶς ὕστερον ἐν αὐτῇ, ἐπομένως ἔκτισεν οἰκίαν, ἢ καλύβην, ἔκαμε φυτεῖαν τινὰ, καὶ συνεδέθη ἴσως διὰ συγγενικῶν δεσμῶν ἢ ἄλλων σχέσεων. Εἰς τὸν οὕτω συνδεδεμένον μετὰ τῆς κοινότητος δὲν συμφέρει νὰ δοθῇ ἡ προικοδοτήσις του, εἰμὴ ἐντὸς τῆς κοινότητός του, ἂν ὑπάρχωσιν ἐθνικαὶ γαῖαι.

Πρέπει λοιπὸν νὰ θέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας τὰς κοινότητας, ὅπου ὑπάρχουν ἐθνικαὶ γαῖαι πρὸς προικο-

δότησιν. 1. Τὰς ἐχούσας γαίας ἔθνικας ὀλιγωτέρας τοῦ ἀριθμοῦ ὅσος ἀναλογεῖ πρὸς τὸ ποσὸν τῶν προικοδοτηθεσμένων οἰκογενειῶν, καὶ 2. Τὰς ἐχούσας πλειοτέρας.

Ἐπὶ μὲν τῶν τῆς πρώτης κατηγορίας, νομίζομεν ὅτι ὅσαι γαῖαι ὑπάρχουν ἐντὸς τῆς κοινότητος πρέπει νὰ μοιρασθῶσιν εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῆς, διδομένου ἴσου ἀριθμοῦ στρεμμάτων εἰς ἐκάστην τῶν ἐχουσῶν δικαίωμα προικοδοτήσεως οἰκογενειῶν. Ὁ δὲ τρόπος τῆς διανομῆς αὐτῶν (ἐὰν δὲν εὐχαριστῶνται οἱ κάτοικοι νὰ λάβῃ ἕκαστος εἰς προικοδοτήσιν τὰς ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένας γαίας) νομίζομεν κατάλληλον νὰ γένη ὡς ἑξῆς.

Ὅλαι αἱ γαῖαι τῆς κοινότητος ταύτης νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τόσας μερίδας, ὅσαι εἶναι καὶ οἱ ἔχοντες τὸ δικαίωμα τῆς προικοδοτήσεως. Τὰς δὲ μερίδας ταύτας νὰ συνθέσῃ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κατοίκων τῆς ἰδίας κοινότητος, βάλλουσα εἰς ἐκάστην μερίδα γαίας ἀναλόγως ἀπὸ ἐκάστην ποιότητα, ὥστε ἐκάστη μερίς νὰ περιέχῃ ἐν ἑαυτῇ ὄχι μόνον ἀνάλογον ἀριθμὸν στρεμμάτων ἐξ ἐκάστης ποιότητος γαιῶν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἐξ ὅσων σπέρνονται πρῶϊμα, ὅσων ὄψιμα, ὅσων σπέρνονται παρ' ἔτος κτλ. Τὴν συγκρότησιν δὲ τῶν μερίδων πρέπει νὰ κάμωσιν οἱ προσδιορισθόμενοι ἐκ τῶν κατοίκων μὲ πλήρη ἐλευθερίαν, καὶ ἡ ἐργασία αὐτῶν νὰ μὴ ἐπιδέχεται οὐδεμίαν ἀναθεώρησιν.

Ὅλαι αἱ μερίδες, οὔσαι ὅμοιαι καθ' ὅλα, θέλουν ἔχει καὶ τὴν αὐτὴν τιμὴν εἰς χρήματα. Ἐὰν, κατὰ τὸν συνταχθησόμενον νόμον, ἡ τιμὴ τῶν γαιῶν τούτων μέλλῃ νὰ πληρωθῇ εἰς χρήματα, αἱ μερίδες αὐ-

ται πρέπει νὰ ἐκτιμηθῶσιν, ἀλλ' ἡ ἐκτίμησις αὐτῶν δὲν εἶναι ἔργον ἐπίπονον, διότι, ὅταν μία μόνη ἐκτιμηθῇ, ἡ τιμὴ αὐτῆς θέλει προσδιορισθῇ καὶ διὰ τὰς λοιπὰς, διότι συγκείμεναι αἱ μερίδες ἀπὸ ὁμοίων ἀριθμῶν καὶ ὁμοίαν ποιότητα γαιῶν δὲν δύνανται νὰ διαφορῶσιν καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν. Ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς ἐκτιμήσεως πρέπει νὰ ᾔησι ἀρμόδιος.

Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ὁ σκοπὸς τοῦ νὰ γυμνώσωμεν διὰ τῆς προικοδοτήσεως καὶ νὰ καταστήσωμεν δυστυχή τὸν προικοδοτούμενον, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας, νὰ χορηγήσωμεν μέσα ὥστε νὰ κατασταθῇ καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὸ δημόσιον ὠφέλιμος. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς ταύτης, πρέπει ἡ ἐκτίμησις νὰ γένη διὰ πραγματογνωμόνων, τῶν ὁποίων ἓνα μὲν νὰ διορίσῃ ἡ κοινότης ὅλη ὁμοῦ, ἓνα δὲ ἡ κυβέρνησις διὰ τοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην ἀρμοδίου ὑπαλλήλου. Ἐν διαφωνίᾳ δὲ νὰ προσδιορίζεται ὁ τρίτος παρὰ τοῦ ἀρμοδίου πρωτοδικείου διὰ κλήρου ἀπὸ ἀριθμὸν τινα ὀνομάτων ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἰδιοκτητῶν τῆς ἐπαρχίας μὴ ἐχόντων οὐδὲν συμφέρον ἐκ τῆς προικοδοτήσεως.

Κατάλογος τῶν ὀνομάτων τούτων θέλει ὑπάρχει εἰς χεῖρας τοῦ προέδρου, συγκείμενος ἀπὸ 20 ἕως 24 ἄτομα, τῶν ὁποίων δώδεκα μὲν θέλει ἐκλέξει τὸ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον, δώδεκα δὲ ἀπ' εὐθείας ἡ κυβέρνησις.

Γενομένης τῆς ἐκτιμήσεως τῶν μερίδων, θέλει συνταχθῇ κατάλογος αὐτῶν ὑπὸ αὐξοῦντα ἀριθμὸν. Ἐκαστον τεμάχιον ἀγροῦ, ὑπαγομένου εἰς ἓνα τῶν ἀριθμῶν τοῦ καταλόγου, θέλει ἔχει τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν, καὶ θέλουν προσδιορισθῇ καὶ ἄλλα διακριτικὰ σημεῖα, ὅσα

ἤθελον θεωρηθῆ ἀρμόδια, ὥστε οὐδεμία σύγχυσις νὰ ἦναι δυνατὸν νὰ συμβῆ. Ἀκολούθως οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι θέλουν καταγραφῆ εἰς τεμάχια χάρτου ὁμοιοειδῆ, ἴσα μὲ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, καὶ τεθῶσιν εἰς κάλπην, εἰς ἄλλα δὲ τεμάχια χάρτου, ἴσα κατὰ τὸν ἀριθμὸν, θέλουν γραφῆ τὰ ὀνόματα τῶν προικοδοτηθησομένων, καὶ τεθῆ καὶ ταῦτα εἰς ἐτέραν κάλπην. Ἐν παιδίον θέλει ἐξάγει ἐκ τῆς ἐχούσης τὰ ὀνόματα τῶν προικοδοτουμένων κάλπης ἐν γραμματίον, τὸ ὁποῖον θέλει παραδίδει εἰς τὸν ἐνεργοῦντα τὴν κλήρωσιν ὑπάλληλον τοῦ δημοσίου, ὅστις θέλει τὸ ἀναγινώσκει μεγαλοφώνως, καὶ ἀκολούθως θέλει τὸ παραδίδει εἰς ὄντινα τῶν παρόντων θέλει ἐκ περιεργείας νὰ τὸ ἰδῆ· γραμματεὺς δὲ τις τοῦ δημοσίου ἀφ' ἐνός, καὶ τῆς κοινότητος ἀφ' ἐτέρου, θέλουν ἐγγράφει τὸ ἐξαχθὲν ὄνομα ὑπὸ αὖξοντα ἀριθμὸν, ἐπομένως ἕτερον παιδίον θέλει ἐξάξει ἐν γραμματίον ἀπὸ τῆν ἐτέραν κάλπην, τὴν ἔχουσαν τοὺς ἀριθμοὺς τῶν μερίδων. Τὸ ἐξαχθὲν γραμματίον νὰ δοθῆ καὶ αὐτὸ εἰς τὸν ὑπάλληλον νὰ ἀναγνώσῃ τὸν ἀριθμὸν, τὸν ὁποῖον θέλουν σημειώσῃ ἀντικρυ τοῦ ἐξαχθέντος ὀνόματος, καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρι τέλους.

Τὰ πρακτικὰ ταῦτα θέλουν ὑπογραφῆ παρὰ τῶν ἀρχῶν, εἰς ἃς θέλει ἀνατεθῆ ἢ ἐκτέλεσις αὕτη καὶ παρὰ τῶν μελῶν τῆς κοινότητος. Ἀκολούθως τὸ δημόσιον θέλει δώσει τὰ ἀνήκοντα παραχωρητήρια, καθ' ὃν τρόπον ἐγκρίνει, συνιστῶμεν μόνον τὴν ταχύτητα καὶ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ πάσης περιπλόκου ἐργασίας, τὴν ὁποίαν ὑπερβαλόντως ἀποστρέφονται οἱ γεωργοί.

Προτιμῶμεν τὸν τρόπον τῆς διὰ κλήρου παραχωρήσεως παρὰ τὸν διὰ συναγωνισμοῦ· διότι ὁ τελευταῖος ἀποβαί-

νει πάντοτε ἐπιζήμιος εἰς τὸν προικοδοτούμενον. Ἐάν μὲν ὁ συναγωνισμὸς εἶναι γενικὸς, ἦτοι ἔχουν καὶ ἄλλων κοινοτήτων κάτοικοι τὸ δικαίωμα νὰ προσθέσωσιν, ὁ κάτοικος τῆς κοινότητος, ὅπου ὑπάρχουν τὰ προικοδοτούμενα κτήματα, ἔχων ἀπαραίτητον ἀνάγκην νὰ προικοδοτηθῆ ἐντὸς αὐτῆς, μεθ' ἧς, ὡς προείπομεν, συνδέεται διὰ πολλῶν καὶ ἀδιαλύτων δεσμῶν, ὑποχρεοῦται νὰ προσθέσῃ πάντοτε πλείοτερα διὰ νὰ λάβῃ ἐξ ἅπαντος τοὺς ἀγροὺς, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Καὶ ἂν δὲ περιορισθῆ ὁ συναγωνισμὸς εἰς μόνους τοὺς κατοίκους τῆς κοινότητος, ὅπου ἐνεργεῖται ἢ προικοδοτησις, πάλιν θέλει προσέλθει τὸ ἄτοπον, ὥστε οἱ μὲν νὰ λάβωσιν ὅλας τὰς καλὰς γαίας, ὅσοι εἶναι τολμηρότεροι εἰς τὸν συναγωνισμὸν, οἱ δὲ ὅλας τὰς κακὰς, ὅσοι εἶναι ἀτολμώτεροι. Ἐκτὸς δὲ τούτου, κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην πρέπει ὁ προσδιορισμὸς τῆς προικοδοτήσεως νὰ γένη, ὄχι πλέον εἰς στρέμματα, ἀλλ' εἰς χρήματα. Ἐκ τούτου δὲ θέλει προσέλθει ὥστε νὰ μὴν λάβωσιν ἅπαντες τὸ αὐτὸ ποσὸν τῶν στρεμμάτων, ἀλλ' οἱ μὲν, ὅσοι προσφέρωσι πλείοτερα χρήματα, θέλουν λάβει καλὰς μὲν γαίας, ἀλλ' ὀλιγωτέρας τῶν ἑκατὸν στρεμμάτων, ὥστε δὲν θέλουν ἀποκτήσῃ τὸν εἰς ἕκαστον γεωργὸν ἀναγκαῖον ἀριθμὸν στρεμμάτων, οἱ δὲ, ὅσοι προσφέρωσιν ὀλιγώτερα, θέλουν λάβει πλείοτερον ποσὸν γαιῶν, τὰς ὁποίας δὲν θέλουν δύνασθαι νὰ καλλιεργῶσιν. Ἐκτὸς δὲ τούτου, καθ' ὅσον προβαίνει ἢ δημοπρασία, καὶ ἐκποιῶνται κτήματα, κατὰ τοσοῦτον θέλει ἐλαττωθῆσαι ὁ ἀριθμὸς τῶν συναγωνιζομένων, ὥστε οἱ μὲν πρῶτοι θέλουν ἀγοράσει εἰς μεγαλητέρας τιμὰς, οἱ δὲ ὕστεροι εἰς ὀ-

λιγωτέρας, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν συναγωνιστῶν.
Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον, ἦτοι τὰς ἐχούσας πλείοτερον ποσὸν γαιῶν κοινότητος.

Ἐὰν μὲν ὁ ἀριθμὸς τῶν στρεμμάτων δὲν ὑπερβαίνει πολὺ τὴν ἀναλογούσαν εἰς προικοδότησιν τῶν κατοίκων ποσότητα, τότε αἱ γαῖαι μὲν θέλουν καταταχθῆ εἰς μερίδας, καθ' ὃν τρόπον εἶπομεν, καὶ θέλουν κληρωθῆ μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς κοινότητος ταύτης, αἱ δὲ πλεονάζουσαι μερίδες θέλουν μείνει διαθέσιμοι, διὰ νὰ παραχωρηθῶσιν εἰς ἐτέρων κοινοτήτων κατοίκους, ὅσοι ἤθελον εὐχαριστηθῆ νὰ μετοικήσωσιν εἰς τὴν κοινότητα ταύτην.

Ἐὰν ὅμως ἡ ποσότης τῶν γαιῶν εἶναι πολὺ μεγαλύτερα τῆς ἀναλογούσης εἰς προικοδότησιν τῶν κατοίκων τῆς κοινότητος, τότε πρέπει νὰ προσδιορισθῆ τόσον μέρος γῆς ἐκ τοῦ ὅλου, ὅσον ἀναλογεῖ εἰς προικοδότησιν αὐτῶν· τὸ μέρος δὲ τοῦτο νὰ συνταχθῆ ὡς ἀνωτέρω εἰς μερίδας, αἵτινες νὰ δοθῶσι διὰ κλήρου εἰς τοὺς κατοίκους.

Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον θέλομεν διαθέσει ὅλας τὰς κοινότητας, ὅσαι εὐρίσκονται ἐντὸς ἐθνικῶν γαιῶν. Τὸ μέτρον τοῦτο θεωροῦμεν ὡς ἀπαραίτητον, διότι ὄχι μόνον ἕκαστος πρέπει νὰ λάβῃ τὴν προικοδοτήσιν του ἐντὸς τῆς κοινότητός του, ἀλλ' ἀκόμη πρέπει ν' ἀποφύγωμεν πᾶν μέτρον δυνάμενον νὰ ὑπερτιμήσῃ τὴν ἀξίαν τῶν προικοδοτουμένων αὐτῶ γαιῶν. Ἡ τιμὴ πρέπει νὰ ᾖ δικαία καὶ εὐλογος, καὶ μᾶλλον πρὸς ὄφελος τοῦ γεωργοῦ, ἢ πρὸς ὄφελος τοῦ δημοσίου· διότι ὁ γεωργὸς, ὢν εἰς καλὴν κατάστασιν, εἶναι πάντοτε εἰς θέσιν νὰ συνδράμῃ τὴν κυβέρνησιν, ἐνῶ τοῦ-

ναντίον δυστυχῶν, ὄχι μόνον ἀποβαίνει ἀνωφελὴς εἰς αὐτὴν, στερούμενος τῶν μέσων τῆς προαγωγῆς του καὶ τῆς βελτιώσεως τῶν κτημάτων του, ἀλλὰ πολλάκις ἀποβαίνει καὶ ἐπιζήμιος εἰς τὴν κοινωνίαν, γινόμενος κακοῦργος, ἀφοῦ δὲν ἔχει τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεως.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΟΣΧΑΡΙΩΝ.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν οἱ Ἄγγλοι παρεδέχθησαν μέθοδόν τινα, δι' ἧς δύναται νὰ τρέφωσι τέσσαρα μοσχάρια μὲ τὸ γάλα μιᾶς μόνης ἀγελάδας. Ἡ μέθοδος αὕτη, ἣτις εἶναι ἀξία κοινοποιήσεως, συνίσταται ἀπλῶς εἰς τὴν ἔνωσην ὕδατος ἐκ χόρτου ξηροῦ καὶ γάλακτος.

Εἰς πῆλινόν ἀγγεῖον, ἔχον καὶ σκέπασμα, βάλλουν χόρτον ψιλόν, ἀπαλόν, καὶ καλῶς τριμμένον, ὅσον τὸ ἀγγεῖον δύναται νὰ χωρήσῃ. Τὸ πατοῦν ὀλίγον μὲ τὴν χεῖρα, γεμίζουν τὸ ἀγγεῖον μὲ νερόν καθαρὸν καὶ βραστόν, καὶ τὸ φυλάττουν καλῶς πωμωμένον. Μετὰ δύο ὥρας, τὸ ὕδωρ λαμβάνει τὴν δύναμιν καὶ τὰς ιδιότητας τοῦ χόρτου καὶ χροῶμα φαιὸν ὡς τὸ τοῦ τείου, διατηρεῖται δὲ ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ ἐν καιρῶ θερούς ἀκόμη.

Μεταχειρίζονται τὸ ὕδωρ τοῦτο κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας ἀφοῦ γεννηθῆ τὸ μοσχάριον, τοῦ δίδουν τὴν συνήθη ποσότητα τοῦ πισοῦ εἰς ἓν φαγητόν, συνίσταται δὲ τοῦτο ἀπὸ 3)4 γάλακτος καὶ 1)4 ἀπὸ τὸ ὡς ἀνωτέρω κατασκευασθὲν ὕδωρ τοῦ χόρτου.

Μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας, βάλλουν μόνον 2)3 γάλακτος, καὶ 1)3 ὕδατος τοῦ χόρτου, πρέπει δὲ νὰ δίδουν εἰς το μωσχάριον τὴν ἀναγκαίαν δόσιν πρῶτ καὶ ἐσπέρας, δίδοντες αὐτὸ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς θερμότητος, τὸν ὁποῖον ἔχει καὶ τὸ γάλα τῆς ἀγελάδας, καθ' ἣν στιγμὴν ἀμέλγεται.

Ὑστερον ἀπὸ τινὰς ἡμέρας, ὀλιγοστεύουν ἀκόμη τὴν δόσιν τοῦ γάλακτος, εἰς τρόπον ὥστε εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ δευτέρου μηνὸς ἢ δόσις νὰ συνίσταται ἀπὸ 3)4 ὕδατος τοῦ χόρτου, καὶ ἀπὸ 1)4 γάλακτος. Τότε εἶναι καλὸν νὰ προσθέσῃ τις καὶ μίαν χερσιὰν χόρτον ἀπαλὸν, τὸ ὁποῖον τὸ τρώγει κατ' ὀλίγον ὀλίγον τὸ μωσχάριον ἢ μᾶλλον, ἐὰν ὁ καιρὸς ἦναι ἀρμόδιος, τὸ βάλλουν νὰ βόσκη εἰς καλὸν λιβάδιον περιτριγυρισμένον με σ ο ὕ δ α ς καὶ προφυλαγμένον ἀπὸ τοὺς ἀνέμους. Τὸν τρόπον τοῦτον τῆς τροφῆς δύνανται νὰ μεταχειρισθῶσιν εἰς διάστημα τριῶν μηνῶν, εἰς τὸ τέλος ὅμως τοῦ καιροῦ τούτου, ἐὰν τὸ μωσχάριον ἀρχίσῃ νὰ βόσκη καλῶς, ἡμπορεῖ νὰ βάλῃ εἰς τὴν δόσιν τοῦ ὕδατος τοῦ χόρτου ὀλίγον τι ἔλαττον τοῦ ἐνὸς τετάρτου γάλακτος, καὶ μάλιστα ἡμποροῦν νὰ μεταχειρισθοῦν καὶ γάλα, τοῦ ὁποίου ἀφαιροῦν τὴν κορυφὴν, ἥτοι ἀφοῦ εὐγάλουν τὸ βούτυρον. Ὅταν τελειώσῃ καὶ ὁ τρίτος μῆν, ἀρκεῖ νὰ δώσουν εἰς τὸ μωσχάριον μίαν φορὰν τὴν ἡμέραν τὸ ὕδωρ τοῦ χόρτου, καὶ χωρὶς νὰ τὸ ζεστανοῦν, ἐὰν ἦναι κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θέρους.

Ἡ γεωργικὴ Ἐταιρία τοῦ Κλερμόντου, ἣτις ἀποδίδει ὑπερβολικοὺς ἐπαίνους εἰς τὴν μέθοδον ταύτην, λέγει ὅτι ἂν ἡ Γαλλία ἤθελε τρέφει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ μωσχάρια τῆς, οἱ γεωργοὶ δὲν ἤθελαν ἀναγ-

κάζεσθαι νὰ τὰ πωλῶσιν ἄμικ γεννηθῶσιν, ὡς πράττουσαν ἤδη. Ἡ Ἐταιρία αὕτη φρονεῖ ὅτι οἱ τρέφοντες οὕτω μωσχάρια ἤθελον μεγάλως ὠφεληθῆ, περιπλέον δὲ καὶ οἱ καταναλωταὶ ἤθελαν τρώγει κρέας καλῆς ποιότητος καὶ εὐθηνότερον.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

ΠΩΣ ΝΑ ΧΑΝΗ ΤΟ ΚΡΕΑΣ ΤΗΝ ΕΚ ΤΗΣ

ΠΟΥΛΚΑΙΡΙΑΣ ΚΑΚΗΝ ΟΣΜΗΝ.

Εἰς τὰ χωρία, ὅπου δὲν πωλεῖται κρέας, ὁ πολίτης εὐρίσκειται ἐνίοτε εἰς ἀνάγκην νὰ σφάξῃ ἐδικόν του πρόβατον, ἢ ν' ἀγοράσῃ ἀκέραιον, ἢ διὰ τὴν ἔλλειψιν καθημερινῆς πωλήσεως κρέατος, νὰ πέρνῃ πλείοτερον ἀπ' ὅσον δύναται νὰ μεταχειρισθῇ εἰς μίαν ἡμέραν. Τὸ περισσεῦον λοιπὸν ἐνδέχεται ἐνίοτε νὰ λαμβάνῃ κακὴν ὀσμὴν, δια τὴν ὁποίαν ἴσως ἀναγκάζεται τις νὰ μὴν τὸ μεταχειρισθῇ, ἂν καὶ δὲν διεφθάρῃ εἰς τρόπον ὥστε νὰ κατασταθῇ ἀχρηστον πρὸς τροφήν. Πρὸς διόρθωσιν τούτου μεταχειρίζονται τὸ ἐξῆς μέσον. Κάμνουν εἰς αὐτὸ πολλὰς τρύπας διαπερῶντες αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος εἰς τὸ ἄλλο (πέρα καὶ πέρα)· τὸ βάζουν ἔπειτα καὶ πέρνει μίαν θράσιν με βρυσικὸν νερὸν καὶ με κάρβουνα ἀπὸ ξύλα, ἀκολούθως τὸ ἐβγάζουν, τὸ πλύνουν καλὰ, καὶ χάνει πᾶσαν ὀσμὴν, γινόμενον κατάλληλον πρὸς τροφήν.

ΙΑΤΡΙΚΟΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΨΩΡΑΝ ΤΩΝ ΚΤΗΝΩΝ.

Μεταξὺ τῶν ἱατρικῶν τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται πρὸς θεραπείαν αὐτῶν ἀπὸ τὴν ψώραν, τὸ ἀκόλουθον

εἶναι τὸ ἐπιτυχέστερον καὶ ἐνταυτῷ εὐκολώτερον· βά-
 ζουν εἰς ἀγγεῖον πήλινον τέσσαρας οὐγγίας ἀνθος
 θείου, καὶ μίαν λίτραν καρυδέλαιον, ἐπιθέτουν αὐτὸ
 εἰς φωτίαν συνεχῆ, ἀλλὰ μετρίαν. Ἀνακατόνουν αὐτὰ
 μὲ ἐν ξύλον, ἕως οὗ μέρος τοῦ θείου διαλυθῆ, καὶ τὸ
 ἔλαιον ἀποκτήσῃ χρῶμα ἐρυθρόφαιον. Τότε ἐβγάξουν
 τὸ ἀγγεῖον ἀπὸ τῆν φωτίαν, καὶ προσθέτουν, πρὶν εἶτι
 κρυώσῃ ἐντελῶς, τέσσαρας οὐγγίας αἰθερίου τερεβεν-
 θίνης, τὸ ὁποῖον ἀνακατόνουν διὰ νὰ γένη ὅλον ἐν
 μίγμα· ἔπειτα μὲ ἐν πτερόν ἀλείφουσιν ἐλαφρὰ τὸ
 προσβεβλημένον μέρος τῶν κτηνῶν.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΥΚΑΙΡΙΣΜΕΝΟΥ ἌΡΤΟΥ.

(ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.)

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ πολυκαιρισμένος ἄρτος, βαλ-
 λόμενος ἐκ νέου εἰς τὸν φούρνον, ἀποκτᾷ ὅλας σχεδὸν
 τὰς ιδιότητας τοῦ νωποῦ ἄρτου. Κατὰ τινὰς παρα-
 τηρήσεις, γενομένας ἐσχάτως εἰς Παρισίους ἀπὸ πολλὰ
 μέλη τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, προκύπτει ὅτι
 ἄρτος ἐξ ἡμερῶν, βαλθεὶς εἰς τὸν φούρνον καὶ ζεστα-
 θεὶς, ἔγεινεν ἐξίσου ἀπαλὸς καὶ νωπὸς, ὡς καὶ οἱ
 νεωστὶ ψημένοι, ἀλλὰ δὲν εἶχε πλέον τὸ αὐτὸ βάρος,
 διότι ἐνῶ πρότερον ἐζύγιζε 3 χιλιογ. 69, μὲ τὸ ζέ-
 σταμα εἶχε βάρος μόνον 2 χιλ. καὶ 570.